

GAMLA TESTAMENTET FÖR BARN? EN STUDIE AV HUR BARNIBBLAR HANTERAR DET DÖDLIGA VÅLDET I 1 SAM 17

DAVID DAVAGE

ALT och University of the Free State, Bloemfontein, Sydafrika
david.davage@altutbildning.se

LENA-SOFIA TIEMEYER

ALT och University of Pretoria, Sydafrika
lena-sofia.tiemeyer@altutbildning.se

ABSTRACT ♣ Artikeln undersöker hur dödligt våld i 1 Sam 17 (berättelsen om David och Goljat) framställs i svenska barnbiblar och söndagsskolematerial. Med utgångspunkt i forskning om våld i barnlitteratur analyseras 41 barnbiblar och fyra söndagsskolematerial skrivna mellan 1948 och 2020. Forskningsfrågorna som ställs är ”Hur skildras det dödliga våldet och dess konsekvenser i berättelsen om David och Goljat i svenska barnbiblar och svenskt söndagsskolematerial?” samt ”Hur beskrivs David respektive Goljat?” Resultatet visar en genomgående idealisering av David, som framstår som en trosviss, orädd förebild, medan Goljat framställs mer stereotyp som ”den andre”. Våldet nedtonas, halshuggningen utelämnas i många texter och konsekvenserna av krig skildras sällan. Över tid förstärks dessutom Davids påstådda oräddhet, medan provocerande repliker och motiv om belöning minskar. Denna selektion riskerar en banalisering och implicit glorifiering av våld. Artikeln förespråkar därför mer komplexa och samtalsöppnande framställningar som synliggör våldets följder, problematiserar fiendebilder och ger barn språk och redskap att bearbeta svåra texter och erfarenheter. ♣

VÅLDSAMMA TEXTER FÖR BARN?

Utgångspunkten till denna artikel är två till synes motstridiga observationer gällande Gamla testamentet.¹ Den första observationen är att Gamla testamentet för många frikyrkliga bibelläsare förknippas med våld och problematiska gudsbilder. Att vara ”gammaltestamentlig” klingar som regel mer negativt än positivt,² och frågan diskuteras flitigt i klassrum vid teologiska högskolor, i bibelstudier i församlingar,³ på onlineforum,⁴ i debatter eller ledare i kristna dagstidningar,⁵ och i populärvetenskapliga

¹ Vi använder Gamla testamentet i denna artikel för att det är den terminologi som förekommer i de sammanhang vi studerar, även om termen i sig inte är utan problem, se till exempel Natalie Lantz, ”Bibeln, Hebreiska bibeln eller judiska bibeln – konsekvenser för förståelsen”, i *Förskjutningar: Avgörande skiften i relationen mellan judar och kristna*, redigerad av Tord Fornberg och Göran Larsson (Skellefteå: Artos & Norma, 2022), 63–74. För en historisk diskussion av termerna, se Wolfram Kinzig, ”Καὶνὴ διαθήκη: The Title of the New Testament in the Second and Third Centuries”, *Journal of Theological Studies* 45/2 (1994), 519–544.

² Se till exempel den undersökning som genomfördes av den finska *Kyrkpressen*, som visade att ”många, såväl allmänläsare som troende, upplevde våldet som motbjudande och skrämmande” (citatt från Jan-Erik Andelin, ”Kan det varas igen för Gamla testamentet?”, *Kyrkpressen*, 17 april 2025, online: <https://www.kyrkpressen.fi/nyheter/62956-kan-det-varas-igen-for-gamla-testamentet.html>). Att detta också gäller det sekulära Sverige i stort har Hanna Liljefors förtjänstfullt påvisat i ”Att vara ’gammaltestamentlig’: Tillskrivna betydelser av ordet ’gammaltestamentlig’ i svenska dagstidningar 1987–2017”, *SEÅ* 87 (2022), 259–281; samt eadem, *Hebreiska bibeln debatterad: En receptionskritisk studie av diskurser om ’Gamla testamentet’ i svenska dagstidningar 1987–2017* (Skellefteå: Artos Academic, 2022).

³ Se till exempel Jonas Melin, ”Krigen i Gamla testamentet”, *Barnabasbloggen*, 10 april 2010, online: <https://barnabasbloggen.blogspot.com/2010/04/krigen-i-gamla-testamentet.html>, idem, ”Gudsbilden i Gamla testamentet”, *Barnabasbloggen*, 25 maj 2012, online: <https://barnabasbloggen.blogspot.com/2012/05/gudsbilden-i-gamla-testamentet.html>.

⁴ Se till exempel Micael Grenholm, ”Krig? Del 7: Krigen i GT”, *Hela Pingsten*, 5 oktober 2009, online: <https://helapingsten.com/2009/10/05/krig-del-7-krigen-i-gt/>.

⁵ Se Lena-Sofia Tiemeyer, ”Gud i Gamla testamentet har ett oförtjänt dåligt rykte”, *Dagen* 11 april 2025, online: <https://www.dagen.se/debatt/2025/04/11/gud-i-gamla-testamentet-har-ett-ofortjant-daligt-rykte/>. Olof Edsinger har i många skrifter återkommit till denna tematik med (fri)kyrkan som målgrupp. Se till exempel idem, ”Om Gud är god – varför så mycket våld i Gamla testamentet?”, *Världen idag*, 29 september 2018, online: <https://www.varldenidag.se/tro-och-liv/om-gud-ar-god-varfor-sa-mycket-vald-i-gamla-testamentet/211202>; ”Varför så mycket våld”, *Budbäraren* (2024), online: <https://budbararen.nu/artikel/varfor-sa-mycket-vald/>; idem, ”Krigen i Gamla testamentet: Ett försök att förstå”, *Theofilos* 2 (2010), 4–14; där han konstaterar att ”få saker väcker så starka reaktioner hos en modern bibelläsare som Gamla testamentets skildringar av krig i Guds namn”, samt hans *Krigen i Gamla testamentet: Ett försök att förstå* (Uppsala: Livets Ords förlag, 2007).

publikationer, både nationellt och internationellt.⁶ När vi möter våra studenter på ALT framträder detta särskilt tydligt när Gamla testamentet kontrasteras med Nya testamentet. När studenterna i en mentiundersökning uppmanats ta ställning till om de förknippar begrepp som vrede, nåd, jämlikhet, våld, dom och hopp mer med Gamla eller Nya testamentet är resultatet alltid detsamma: vreden, våldet och domen förknippas med Gamla testamentet medan nåden, jämlikheten och hoppet med det Nya. För många är alltså Gamla testamentet svårtolkat och fyllt med vad man anser vara problematiska texter.⁷

Den andra observationen är att studier av förekomsten av Gamla testamentet i frikyrkliga sammanhang visat att det framför allt är i samlingar för *barn* som dessa bibeltexter får ta plats.⁸ Det är i söndagsskolan man får möta Kain, som slår ihjäl sin broder, eller berättelsen om Noas ark, där hela mänskligheten utplånas genom en flod, med undantag av Noa och hans familj (1 Mos 7:21–23). Här återberättas uttåget ur Egypten, då Herren ”dräpte alla förstfödda i Egypten, den förstfödde sonen till farao på tronen likaväl som den förstfödde sonen till fången i fängelsehålan, och även allt förstfött bland boskapen” (2 Mos 12:29),⁹ och här får man höra om Josua, som intar Jeriko och dödar ”allt i staden, man och kvinna, ung och gammal, oxe, får och åsna” (Jos 6:21) förutom ”skökan Rachav”, och berättelsen om den starke Simson, som går loss på filistéer med en åsneke (Dom 15:14–17).¹⁰

⁶ Internationellt är litteraturen omfattande. Som ett exempel kan nämnas den populärt skrivna boken av David T. Lamb, *God Behaving Badly: Is the God of the Old Testament Angry, Sexist and Racist?* (Downers Grove: InterVarsity, 2011), där Lamb inleder första kapitlet med att återge hur han brukar provocera i gång ett samtal med sina studenter genom att fråga dem ”hur kan man förena den kärleksfulle guden i Gamla testamentet med den hårde guden i Nya testamentet?” (1).

⁷ En implicit bekräftelse på detta är också att det finns mycket lite litteratur publicerad på svenska om Gamla testamentet. För en översikt och kartläggning, se David Davage, ”Kan Gamla testamentet bli som nytt? Exegetisk undervisning i skuggan av ett ’döende’ testamente”, i *Teologisk utbildning*, redigerad av Thomas Girmalm (STPU, 3; Umeå: Umeå Universitet, 2020), 101–129.

⁸ David Davage, ”Kan Gamla testamentet bli som nytt? Förkunnelse i skuggan av ett ’döende’ testamente”, *HYBRID 1* (2023), 21–60. Tabellen återfinns på sida 36.

⁹ Bibel 2000 används om inget annat anges.

¹⁰ Jfr Mikael Larsson och Hanna Stenström, *Ett myller av liv: Om barn i Bibelns texter* (Uppsala: Svenska kyrkan, 2012), 15; Sören Dalevi, *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i*

Hur går detta ihop? Hur kan Gamla testamentet *både* anses vara fyllt av våldsamma, problematiska texter som därmed sällan får en plats i gudstjänsten, *och* en bok för barn? Med denna spänning som utgångspunkt är det övergripande syftet med denna artikel att diskutera hur våld i Bibelns texter kan hanteras när dessa texter introduceras för barn. Mer specifikt kommer vi att titta på barnbiblar och söndagsskolematerial och har valt att avgränsa oss till en i detta material vanligt förekommande berättelse där dödligt våld fyller en central och omistlig funktion, nämligen berättelsen om David och Goljat i 1 Sam 17.¹¹ Följande frågor ligger till grund för analysen av materialet: Hur skildras det dödliga våldet och dess konsekvenser i berättelsen om David och Goljat i svenska barnbiblar och svenskt söndagsskolematerial? Hur beskrivs David respektive Goljat?

Frågorna besvaras genom att vi först, efter denna inledning, introducerar forskning som relaterar till våld i barnlitteratur, samt våld i barnbiblar.¹² Syftet med det avsnittet är att identifiera återkommande hermeneutiska strategier. Detta följs av en presentation av det dödliga våldet i 1 Sam 17, inklusive hur de två huvudkaraktärerna, David och Goljat, skildras. Sedan följer vår analys av de utvalda barnbiblarna och söndagsskolematerialet, med fokus på betoningar gällande karaktärerna och våldet, inklusive förskjutningar över tid. Efter att resultatet samman-

Barnens bibel och Bibeln i berättelser och bilder (Stockholm: Verbum, 2007). Se också analyser av hermeneutiska strategier i barnbiblar i Mikael Larsson, "Model of Modesty? Sexual Politics and/in/after the Book of Ruth", *Biblical Reception* 3 (2014), 175–219.

¹¹ Artikeln kan med fördel läsas tillsammans med David Davage och Lena-Sofia Tiemeyer, "Att läsa som det står? En studie av hur svenska barnbiblar hanterar narrativa inkonsekvenser i 1 Sam 16–17", i *Evangelikal idag? Lausannedeklarationen 50 år*, redigerad av David Davage (HYBRID Supplement, 2; Örebro: ALI, 2025), 56–90, där vi analyserar samma material i dialog med Lausannedokumentens formuleringar kring bibelsyn och bibeltolkning.

¹² Vi utgår i denna artikel från den vedertagna definition av våld som återfinns i Per Isdal, *Meningen med våld* (Stockholm: Gothia, 2001), 34: "varje handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmar eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill". Mer specifikt fokuserar vi primärt på den fysiska aspekten, även om våld också kan vara psykiskt, sexuellt, socialt, ekonomiskt, materiellt, latent och så vidare (se till exempel <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/mans-vald-mot-kvinnor/information-om-valdsutsatthet/>; jfr Marija Todorova, *The Translation of Violence in Children's Literature: Images from the Western Balkans* [Routledge Advances in Translation and Interpreting Studies; London: Routledge, 2022], 11–12).

fattas ligger det till grund för en avslutande diskussion kring hur våld i Bibelns texter kan hanteras i mötet med barn.¹³

BARN, BÖCKER, BIBLAR OCH VÅLD

VÅLD I BARNLITTERATUR

I forskning på barnlitteratur har våldets plats, funktion och effekter diskuterats intensivt. I en inflytelserik artikel från 1993 visar Maureen Nimmon hur våld, när det förekommer i barnlitteratur (vilket det gjort sedan genrens begynnelse),¹⁴ som regel haft ett *uppföstrande* syfte. Dels har det utgjort en del av de konsekvenser eller straff som drabbar onda karaktärer, och dels har det varit sådant som drabbat de goda med syfte att de genom att övervinna lidande ska kunna bevisa sin trofasthet och sitt hjältemod.¹⁵ Vidare identifierar Nimmon det *hyllade* våldet som en återkommande tematik – ett våld som hör nära samman med att ”göra sin plikt”,¹⁶ inte minst i imperialistisk litteratur, där mod är en återkommande dygd och manlighet i vissa fall står i direkt proportion till ”the tallies of the dead and injured inflicted upon the enemy”¹⁷ – detta gällde både på slagfältet, och i överförd betydelse också på skolgården där den lille hjälten kunde visa sin tapperhet genom att besegra den större mobbaren. Mot denna bakgrund tecknar Nimmon den moderna diskussionen,¹⁸ som i högre grad

¹³ Fokus i artikeln är framför allt på texterna, men i relevanta fall inkluderas också illustrationer. För en utmärkt studie av konsten som bibelreception, se Jonna Lenells, ”Rembrandt och Lukas 15:11–32: Den tolkande konstnärens bibelbruk”, *HYBRID* 4 (2026), 153–186.

¹⁴ Jfr Todorova, *Translation of Violence*, 12; Carl Tomlinson, ”Justifying Violence in Children’s Literature”, i *Battling Dragons: Issues and Controversy in Children’s Literature*, redigerad av Susan Lehr (Portsmouth: Heinemann, 1995), 39–50 (39).

¹⁵ Maureen Nimmon, ”Violence in Children’s Literature Today”, i *Selected Papers from the Annual Conference of the International Association of School Librarianship, Adelaide, Australia, 27–30 September* (Kalamazoo: International Association of School Librarianship, 1993), 29–33 (29).

¹⁶ Nimmon, ”Violence”, 29.

¹⁷ Nimmon, ”Violence”, 30.

¹⁸ För en uppdaterad översikt, se Todorova, *Translation of Violence*, 12–14. Här kan också nämnas bidragen i specialnumret om våld och barnlitteratur; se Mavis Reimer, ”Introduction: Violence and Violent Children’s Texts”, *Children’s Literature Association Quarterly* 22/3 (1997),

har kommit att studera effekterna av våldets plats i barnböcker, samt visar på det faktum att förekomsten av död verkar ha ökat i denna litteratur de senaste 30 åren,¹⁹ åtminstone för äldre barn (tonåringar),²⁰ medan man för de allra minsta tonat ner de våldsammaste delarna.²¹ Nimon menar att även de forskare och författare som formulerat skarp kritik mot våld ofta landar i slutsatsen att det är rimligt att våld finns representerat i barnlitteraturen, utifrån det faktum att det är en del av barnens verklighet.²² Carl Tomlinson formulerar det som följande:

The issue is not whether violence has a place in children's literature, because history has shown that it has. The issue is whether violence in a children's book can be *justified*.²³

I sin artikel argumenterar han för att

some violence in children's books can be justified in terms of the deeper understanding it provides of past events and present conditions, just as institutional violence may be justified in terms of the worthy social and political goals it helps to achieve.²⁴

Syftet blir alltså att erbjuda eller uppmana till *konstruktiva alternativ*: "If the violence in these stories can convince young people that they must find peaceful ways to settle their differences, it is justified".²⁵ Våld som

102–104), samt den något äldre Gloria Toby Blatt, "Violence in Children's Literature: A Content Analysis of a Select Sampling of Children's Literature and a Study of Children's Responses to Literary Episodes Depicting Violence" (Michigan State University: Avhandling, 1972).

¹⁹ För en initierad diskussion av dessa skildringar, se Kathryn James, *Death, Gender and Sexuality in Contemporary Adolescent Literature* (New York: Routledge, 2009).

²⁰ Så James, *Death*, 25.

²¹ Tomlinson, "Justifying Violence", 41.

²² Detta överlappar med det faktum att våld sällan är grund för censurdiskussioner. Om detta, se särskilt Amy McClure, "Censorship of Children's Books", i *Battling Dragons: Issues and Controversy in Children's Literature*, redigerad av Susan Lehr (Portsmouth: Heinemann, 1995), 3–30; jfr debatten som skildras i Valérie Alfvén, "Defying Norms Through Unprovoked Violence: The Translation and Reception of Two Swedish Young Adult Novels in France", i *Children's Literature in Translation: Texts and Contexts*, redigerad av Jan van Coillie och Jack McMartin (Leuven: Leuven University Press, 2020), 263–276.

²³ Tomlinson, "Justifying Violence", 40, vår kursivering.

²⁴ Tomlinson, "Justifying Violence", 40.

²⁵ Tomlinson, "Justifying Violence", 45.

bara har som syfte att chocka eller underhålla kan däremot inte rättfärdigas, menar Tomlinson.²⁶

Ett konkret sätt på vilket våldets plats kan rättfärdigas är att man synliggör våldets konsekvenser (särskilt lidandet).²⁷ I sin bok *Old Lies Revisited: Young Readers and the Literature of War and Violence* menar Winifred Whitehead att en grundläggande ”lögn” som behöver adresseras är den som banaliserar död och lidande så att segrar över fiender i strid reduceras till glorifierade skildringar av hur de ”onda” alltid är de som straffas och lider, medan hjälten aldrig får några bestående skador, vare sig fysiska, psykiska, sociala eller liknande.²⁸ Till Whiteheads resonemang kan också läggas den uppenbara risken att bilden av den onde som ”den andre” upprätthålls, med konsekvensen att dessa ”andra” riskerar att avhumaniseras – de förblir outvecklade karaktärer som endast fyller funktionen att låta positiva karaktärernas egenskaper lysa klarare.²⁹

Sammanfattningsvis kan konstateras att mycket tyder på att när det kommer till våld i litteratur för barn är det framför allt *falska* eller *tillrättalagda* bilder av våldet och dess konsekvenser som bör undvikas, snarare än att barnböckerna ska ”skydda” barnen.³⁰ Hanteras det på rätt sätt blir våld en nödvändig del i barnlitteratur, eftersom det förbereder barnet på livets omständigheter,³¹ något som återkommande diskuterats också i re-

²⁶ Tomlinson, ”Justifying Violence”, 48–49.

²⁷ Nimón, ”Violence”, 31. Jfr Tomlinson, ”Justifying Violence”, 40, som citerar barnförfattaren och redaktören James Giblin, som menar att ”we don’t need manuals for violence in books for young people, but I think we could use more manuals for personal survival in violent situations”.

²⁸ Winifred Whitehead, *Old Lies Revisited: Young Readers and the Literature of War and Violence* (London: Pluto, 1991). För en studie som visat att rättvisa är en viktig aspekt av hur barn uppfattar våld, se Jacqueline M. Dunlap, ”Violence and Children’s Preferences in Fairy Tale Story Endings” (Chapel Hill: Masteruppsats, 2012).

²⁹ Se till exempel bidragen i Roderick McGillis, *Voices of the Other: Children’s Literature and the Postcolonial Context* (New York: Routledge, 2000), samt Perry Nodelman, ”The Other: Orientalism, Colonialism, and Children’s Literature”, *Children’s Literature Association Quarterly* 17/1 (1992), 29–35; jfr Todorova, *Translation of Violence*, 14; James, *Death*, 27.

³⁰ För dessa två alternativ som huvudalternativ i den pågående diskussionen, se Omongul Kenjabayevna Kholibekova, ”Modern Trends in English Children’s Literature”, *Mental Enlightenment Scientific – Methodological Journal* 4/4 (2023), 217–226.

³¹ Jfr Michelle Ann Abaten, *Bloody Murder: The Homicide Tradition in Children’s Literature*

lation till, till exempel, Astrid Lindgrens författarskap.³² Grundläggande bygger det på insikten att barn har god möjlighet att hantera komplexa tankar och känslor om de får rätt redskap, något som James Garbarino visat i sin intervjustudie:

Resilient children have the capacity to make sense of the stressful and traumatic events confronting them. This "representational competence", the ability to understand clearly what is occurring in their environment, helps children master the stress ... The ability to make sense of threatening experiences is crucial.³³

En risk som identifieras är dock att barn har en förmåga att blanda ihop verkliga och inbillade hot.³⁴ Här behöver vuxenvärlden vägleda. Nimons slutsats blir därför rimlig, när hon föreslår att "we must find books that pose the issue for children in terms meaningful to them in their worlds, rather than to us in ours",³⁵ så att, med Eliza T. Dresangs ord, "they [barnen] find acknowledgment in this literature that they, too, may experience some of the dramatic and difficult situations that adults have pre-

(Baltimore: John Hopkins University Press, 2013), 29; Maria Tatar, *Enchanted Hunters: The Power of Stories in Childhood* (New York: W. W. Norton & Co., 2009), 104.

³² Särskilt i samband med *Bröderna Lejonhjärta* aktualiserades frågan om död i barnlitteratur i svensk offentlig debatt. Se här främst Eva Adolfsson, Ulf Eriksson och Birgitta Holm, "Anpassning, flykt, uppror: Barnboken och verkligheten", *Ord & Bild* 5 (1971), 299–314, där Astrid Lindgren anklagas för att förespråka självmord och eskapism, samt översikten i kapitlet "Kampen om fantasin" i Jens Andersen, *Denna dagen, ett liv: En biografi över Astrid Lindgren* (övers. Urban Andersson; Stockholm: Nordstedts, 2014), 331–370 (speciellt 345–349); jfr Vivi Edström, *Astrid Lindgren och sagans makt* (Stockholm: Rabén & Sjögren, 1997), idem, *Astrid Lindgren: Vildtoring och lägereld* (Stockholm: Rabén & Sjögren, 1992), speciellt 241–253; Margareta Strömstedt, *Astrid Lindgren: En levnadsteckning* (3:e utg.; Stockholm: Rabén & Sjögren, 2002), 320–324, samt de många uppsatser som behandlat tematikerna, till exempel Krystyna Dabrowska, "Att berätta för barn om sorg och död: Sagoelementens funktion i Astrid Lindgrens *Bröderna Lejonhjärta* och Fredrik Backmans *Min mormor hälsar och säger förlåt*" (Uppsala universitet: Masteruppsats, 2018); Elin Åhlén, "Man måste leva så att man blir vän med döden: Hur döden skildras i berättarröst, bildspråk och illustrationer i Astrid Lindgrens *Bröderna Lejonhjärta*" (Stockholms universitet: Magisteruppsats, 2024).

³³ James Garbarino et al., *Children in Danger: Coping with the Consequences of Community Violence* (San Francisco: Jossey-Bass, 1992), 103, citerad ur Eliza T. Dresang, "The Resilient Child in Contemporary Children's Literature: Surviving Personal Violence", *Children's Literature Association Quarterly* 22/3 (1997), 133–141 (136).

³⁴ Dresang, "The Resilient Child", 136.

³⁵ Nimon, "Violence", 32.

tended belong only to them”.³⁶ Ytterst innebär alltså våldets närvaro i böckerna att barnen kan förses med ett språk för att prata med vuxenvärlden om sina bekymmer.

VÅLD I BARNBIBLAR

Hur hanteras då detta i relation till Bibelns berättelser, som ursprungligen inte är skrivna för barn,³⁷ men som generellt (av kristna) anses ge viktiga vägledande bidrag till hur ett kristet liv ska levas?³⁸ Frågan har diskuterats intensivt, inte minst för att det ofta är genom barnbiblar som barn får sitt första möte med Bibelns berättelser och därigenom också en första idé om hur texterna ska läsas och förstås.³⁹ Slutsatserna liknar resonemangen ovan.⁴⁰ För det första betonas återkommande det ansvar som varje bibel-tolkare står inför, ett ansvar att verka för tolkningar som, till exempel, inte sanktionerar våld.⁴¹ För det andra kritiseras en i barnbiblar återkommande tendens att beskriva våldet mindre specifikt, om det över huvud taget inkluderas, samt att karaktärer görs entydigt goda eller onda.⁴²

³⁶ Dresang, ”The Resilient Child”, 133.

³⁷ Sarah Hinlicky Wilson, ”R-Rated: How to Read the Bible with Children”, *The Christian Century* (2013), fångar det väl: ”The simple fact is that the Bible is not a book fit for children, neither in its unsavory parts—murders, rapes, genocides, betrayals, mauling by wild animals, curses, divine retribution and apocalyptic horrors—nor in many of its neutral or even uplifting parts, including statutes and ordinances, proverbs, genealogies, geographies, prophecies, censuses and pretty much all of the epistles. It’s no surprise that most of these sections get dropped from children’s versions altogether, though at some point we may begin to wonder with what justification they still call themselves Bibles.” Se även Ying Toijer-Nilsson, *Tro och otro i modern barnlitteratur* (Karlskrona: Verbum, 1976), 22–39, där svenska röster om kristen barnlitteratur sammanfattas och utvärderas.

³⁸ Jfr Marius Nel, ”Violence and the Daniel Tales in a Children’s Bible”, *HTS Theologiese Studies/Theological Studies* 65/1 (2009), 1–6 (1).

³⁹ Så också Caroline Vander Stichele och Hugh S. Pyper, ”Introduction”, i *Text, Image, and Otherness in Children’s Bibles: What is in the Picture?*, redigerad av eidem (Atlanta: SBL, 2012), 1–7 (1); jfr Russel W. Dalton, ”The American Children’s Bible”, i *The Oxford Handbook of the Bible in America*, redigerad av Paul C. Gutjahr (Oxford: Oxford University Press, 2017), 19–38 (19).

⁴⁰ Förutom de som nämns nedan, se även Susan Garrett, ”Beyond Noah’s Ark”, *Christian Reflection* (1997), 29.

⁴¹ Jfr Stephen E. Fowl, *Engaging Scripture: A Model for Theological Interpretation* (Oxford: Blackwell, 1998), 75–83.

⁴² Jfr slutsatserna i Melody Briggs, ”Five Smooth Retellings? How Five Children’s Bibles Demonstrate the Reception of David, Goliath, and God in 1 Samuel 17”, i *Explorations in the*

Vad beror då denna tendens på? Orsaker till det återkommande nedtonandet av våldet, inklusive idén att barn ska ”skyddas” från det,⁴³ identifieras bäst i relation till barnbiblars syfte. Russel W. Daltons kartläggning av amerikanska barnbiblar är här belysande, då han argumenterar för att barnbiblar som regel relateras till ett av följande fem syften:⁴⁴

- (1) *Att göra barn bekanta med Bibelns berättelser* (eng. ”biblical literacy”). Denna typ av barnbibel struktureras ofta kring en serie berättelser som presenteras frälsningshistoriskt runt vad som uppfattas vara centrala karaktärer eller händelser.
- (2) *Att väcka vördnad och respekt inför Guds makt och dom*. Denna typ av Bibel har främst sin hemhörighet i puritanska sammanhang på 1700-talet och framåt, och växte fram i tider med hög barnadödlighet – man ville medvetandegöra barnen om synd och Guds rättfärdiga dom så att de var redo om de skulle dö.
- (3) *Att inbjuda barn till frälsning*. Detta betonades inte minst som konsekvens av *The First* samt *The Second Great Awakening*. Här sågs budskapet om frälsning i Jesus som något som genomsyrade alla delar av Bibeln, inklusive Gamla testamentets berättelser. Läsningar som tydligt pekade fram mot Kristus återfinns därmed återkommande i dessa biblar.

Interpretation of Samuel: Intertextuality and Reception, redigerad av Rachele Gilmour och Benjamin J. M. Johnson (Berlin: de Gruyter, 2024), 125–140 (139). För den aktuella kritiken, se till exempel Jaqueline S. du Toit, ”God as Father: The Representation of the Tenth Plague in Children’s Bibles”, *Acta Theologica* 29/2 (2009), 14–29. Det sistnämnda blir då kontra J. Cheryl Exum, ”A King Fit for a Child: The David Story in Modern Children’s Bibles”, i *The Fate of King David: The Past and Present of a Biblical Icon*, redigerad av Tod Linafelt, Claudia V. Camp och Timothy Beal (LHBOTS, 500; New York: T&T Clark, 2010), 241–225; jfr David M. Gunn, ”David and Bathsheba in Children’s Bibles and Adult Novels”, i *The Oxford Handbook of the Bible and American Popular Culture*, redigerad av Dan. W. Clanton och Terry R. Clark (Oxford: Oxford University Press, 2020), 63–82 (69–70). Dessa strategier är inte unika för barnbiblar. Som Annemie Dillen visar i ”Good News for Children? Towards a Biblical Hermeneutic of Texts of Terror”, *Irish Theological Quarterly* 76/2 (2011), 164–182, finns liknande strategier i relation till hur man mer generellt hanterar ”problematiska” texter. Hon identifierar tre strategier, varav de två första som överlappar med de ovan: *banalisering* (relativisering), *eticering* (positiv omtolkning) samt *diabolisering* (funktionellt exkluderande ur kanon).

⁴³ Så G. L. James, ”Tell It Like It Is! The Case to Include the Story of the Rape of Tamar in Children’s Bibles as an Awareness Tool”, *Journal for Semitics* 16/2 (2007), 312–322 (315).

⁴⁴ Dalton, ”Children’s Bible”, 22–33.

- (4) *Att lära barn moral och dygder.* Enligt Dalton kan detta fokus, som kom att dominera i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, förstås i ljuset av behovet hos den dominerande kulturen att säkerställa att nu fria afroamerikaner skulle fostra sina barn på ett korrekt sätt – biblar utformades därför som också kunde användas i skolor där barn uppförde sig respektfullt och i allt lydde sina föräldrar och andra auktoriteter. Under 1960- och 1970-talen kom detta också att inkludera värderingar kring traditionella familjer och så vidare. Ytterst indikerar forskning att barnbiblar med detta fokus tenderar att förmedla värderingar härledda ur samtiden, snarare än bibeltexten.⁴⁵
- (5) *Att lära barn att Gud är som en vän som bryr sig om dem.* Dessa biblar har framför allt ett underhållande fokus och har roliga, lättsamma tecknade illustrationer som är tänkta att väcka engagemang. Inte minst i ljuset av andra världskriget menar Dalton fanns ett behov av att uppmuntra barn med ett budskap, inte om dom och gudsfruktan, utan om att de var älskade av Gud, som alltid skulle skydda dem. Lidande och död tenderar här att nedtonas. Här nämner Dalton särskilt berättelsen om David och Goljat, som tidigare hade skildrats som en allvarsam och skrämmande historia, men som nu snarare illustrerades som spännande och mer lättsam, med återkommande leenden på både Davids och Goljats läppar.⁴⁶

I relation till den sistnämnda kategorin gör Dalton den intressanta iakttagelsen att trots att man kunde förväntat sig att evangelikala förlag med hög bibelsyn skulle välja att ligga nära bibeltexterna och skildra dem som historiska händelser är just dessa barnbiblar

more likely to illustrate their books with cartoonish illustrations of anthropomorphic animals and silly characters than their secular or mainline counterparts. Perhaps because the Bible is so central to their faith, and because they hope children will develop a warm connection to their faith at a young age, these children's Bible authors and illustrators appear to be

⁴⁵ Se till exempel Ruth B. Bottigheimer, *The Bible for Children: From the Age of Gutenberg to the Present* (New Haven: Yale University Press, 1996), 204. Se också Ingunn Aadland, "Casting Biblical Narratives: Gendered Power Hierarchies and Cultural Imagination in Scandinavian Children's Bibles", *Studia Theologica – Nordic Journal of Theology* 77/1 (2023), 40–61; jfr Melanie D. Unrau, "Where Are the Girls in Children's Bibles?", *Geez* 29 (2013), 42–47.

⁴⁶ Dalton, "Children's Bible", 31.

highly motivated to transform the stories of the Bible into fun and engaging children's literature, even if some sense of the stories' historicity may be lost.⁴⁷

I det material som studeras nedan kan framför allt syfte 1, 4 och 5 observeras, ofta överlappande, vilket innebär att det i dessa berättelser uppstår en spänning mellan två kontrasterande narrativ: å ena sidan den enskilda berättelsen och dess detaljer, som ställer barnen inför frågor om hur man kan hantera aggressivitet, mobbing, hån och våld; å andra sidan den övergripande berättelse som barnbibeln i sin helhet vill förmedla, låt oss kalla den för "frälsningshistoria".

DET DÖDLIGA VÅLDET I 1 SAM 17

Med denna teoretiska översikt som bakgrund är det nu dags att presentera själva bibeltexten. Det görs i två steg. Först diskuteras hur det dödliga våldet skildras i Bibeln, sedan diskuteras hur de två huvudkaraktärerna – David och Goljat – introduceras. Vi har valt att diskutera bibeltexten i detalj av två orsaker.

För det första, även om de flesta av författarna till barnbiblarna inte är exegeter, inte läser bibeltexten på grundspråket och inte har som mål att återskapa bibeltexten på detaljnivå, är bibeltexten ändå den grund på vilken återberättelserna är baserade. Det finns alltså en inneboende länk mellan barnbiblarnas återberättelse av bibeltexten och bibeltexten själv. Detta gäller även om barnbiblarnas författare inte öppnat en Bibel utan baserat sin återberättelse mer allmänna, traditionella skildringar.⁴⁸

⁴⁷ Dalton, "Children's Bible", 31–32.

⁴⁸ Det är, till exempel, troligt att ett stort antal konstnärer genom tiderna har baserat sina framställningar av en bibelberättelse på kyrkans tradition snarare än bibeltexten själv. En konstnär kan dessutom ha fått i uppdrag att måla en scen på ett speciellt sätt, och politiska och ekonomiska spörsmål kan ha spelat en roll i slutprodukternas utseende. Detta betyder samtidigt dock inte att konstverken i sig saknar exegetiskt värde. Se vidare J. Cheryl Exum, *Art as Biblical Commentary: Visual Criticism from Hagar the Wife of Abraham to Mary the Mother of Jesus* (LHBOTS, 676; London: T&T Clark, 2019), 8.

För det andra är det den egentliga bibeltexten som barnen, när de växt ifrån barnbiblarna, förhoppningsvis kommer att läsa. Det är även den text som de lika förhoppningsvis kommer att höra från predikstolen.⁴⁹ Med det i åtanke vill vi genom ett studium av bibeltexten redan nu lyfta fram den dissonans som ibland finns gentemot de förenklade återberättelserna i barnbiblarna. Målet är att visa bibeltexten i all sin detaljrikedom och komplexitet.⁵⁰

KRIGET

Det dödliga våldet i berättelsen om David och Goljat är situerad i inledningen till kapitel 17 som en del av ett större, pågående krig. I vers 1 samlar filistéerna sina styrkor, i vers 2 gör Saul likaledes med sin israelitiska armé, och i vers 3 skildras hur ”filisteerna stod på den ena bergssluttningen och israeliterna på den andra, med dalen mellan sig”. Läst i ljuset av Domarboken och tidigare kapitel i 1 Sam kan konstateras att konflikten mellan israeliterna och filistéerna har pågått i årtionden, med mycket blodspillan som följd.⁵¹ Till exempel dräper Shamgar 600 filistéer med en

⁴⁹ För en diskussion av hur predikanter gör teologi när de förkunnar – hur de ”teologiserar” genom att navigera mellan bibeltexter, teologi, samtiden och predikantens uppfattning om åhörarna och deras situation, se Greger Andersson, ”Predikan och bibelbruk i ett pentekostalt sammanhang”, *HYBRID 4* (2026), 33–57.

⁵⁰ Jfr Davage och Tiemeyer, ”Att läsa som det står?”, 85.

⁵¹ Vad som kan ha varit orsaken till detta har diskuterats ingående. I denna artikel är vårt fokus inte på berättelsernas eventuella historicitet, så här kan bara kort nämnas att baserat på Dom 13:1 har det argumenterats för att filistéerna inkräktar på det som traditionellt räknas som Judas och Benjamins territorium. De återkommande striderna skulle därför kunna förstås som att filistéerna söker bryta sig igenom den kedja av judéiska bosättningar som ligger öster om deras territorium för att nå vad som kallas ”King’s Highway” – en viktig handelsväg på den sena bronsåldern, se Julie Baretz, *The Bible on Location: Off the Beaten Path in Ancient and Modern Israel* (Lincoln: University of Nebraska Press, 2015), 99–100. Ett annat mål kan ha varit att försöka hålla isär Judas och Benjamins respektive territorium och således hota Sauls unga kungadöme, se Moshe Garsiel, ”The Valley of Elah Battle and the Duel of David with Goliath: Between History and Artistic Theological Historiography”, i *Homeland and Exile: Biblical and Ancient Near Eastern Studies in Honour of Bustenay Oded*, redigerad av Mark Geller, Gershon Galil och Alan Millard (VTS, 130; Leiden: Brill, 2009), 391–426 (394–395). Samtidigt är ett motsatt scenario fullt möjligt, nämligen att Saul attackerar filistéerna i ett försök att utvidga sitt territorium och inkludera det bördiga låglandet. I 1 Sam 4:1 påstås till exempel att israeliterna inte drar sig för att anfälla filistéerna, så Lester L. Grabbe,

oxpik i Dom 3:31 och Simson dödar först 1 000 filistéer med en åsnekäke i Dom 15:15 och sedan ytterligare 3 000 i ett självmordsattentat (Dom 16:27). När filistéerna besegrar Israel och tar Herrens ark nämns, vidare, att 30 000 israeliter stupat (1 Sam 4:10), och lite längre fram i berättelsen dödar Jonatan först en filisteisk fogde (1 Sam 13:3) och sedan ett tjugotal ytterligare filistéer (1 Sam 14:14). Detta dödliga våld leder också ofta till att filistéer fördrivs och skingras, både av Gud (till exempel 1 Sam 7:10–11) och Israel (1 Sam 14:22–23).

Det är alltså uppenbart att kriget i 1 Sam 17 är insatt i en lång rad våldssamma handlingar, något som också är väl i linje med det vi vet om den grymhet som inte bara präglar krig på den sena bronsåldern, utan alla krig – inklusive hur det i arméerna ofta råder brist på mat, att förhållandena är ohygieniska och tonen soldaterna emellan rå och brutal.⁵² Samtidigt måste konstateras att våldet i Dom och 1 Sam ofta beskrivs utan ingående detaljer. Inte heller får läsaren reda på information om karaktärernas tankar och känslor. Detta kan förklaras i ljuset av att Gamla testamentets berättelser är funktionellt orienterade (det som skildras är sådant som har en tydlig funktion i berättelsen)⁵³ och får som konsekvens att stor möjlighet finns för läsaren (inklusive barnbibelförfattare) att fylla ut dessa luckor på olika sätt.⁵⁴

Efter att arméerna har framställts fortsätter berättelsen i vers 4 med att Goljat introduceras. Resultatet av denna introduktion (se vidare nedan)

⁵² "The Mighty Men of Israel: 1–2 Samuel and Historicity", i *The Books of Samuel: Stories – History – Reception History*, redigerad av Walter Dietrich (BETL, 184; Leuven: Peeters, 2016), 83–104 (91–92).

⁵³ För goda introduktioner, se Charlie Trimm, *Fighting for the King and the Gods: A Survey of Warfare in the Ancient Near East* (Resources for Biblical Study; Atlanta: SBL, 2017), 187–310; C. L. Crouch, *War and Ethics in the Ancient Near East: Military Violence in Light of Cosmology and History* (BZAW 407; Berlin: de Gruyter, 2009).

⁵⁴ Se till exempel Yairah Amit, "Narrative Art of Israel's Historians", i *Dictionary of the Old Testament: Historical Books*, redigerad av Bill T. Arnold och H. G. M. Williamson (Downers Grove: IVP Academic, 2005), 708–715 (713). Ett klassiskt exempel är när Ehud introduceras som "vänsterhänt" (Dom 3:15) i berättelsen om hur Ehud lyckas döda Eglon genom att han dolt sitt vapen på "fel sida" (vv. 16, 21).

⁵⁵ För en introduktion till (och kritik av) luckfyllande som litterär strategi, se Carl-Magnus Carlstein, David Davage och Moa Marken, "Förord", i *Bibeln och brokiga berättelser: En festskrift till Greger Andersson*, redigerad av idem (HYBRID Supplement, 3; Örebro: ALT, 2025), vii–xxiii (ix–xiii).

är att Saul och hans armé blir ”utom sig av skräck” (v. 11). Sedan skiftar perspektivet i vers 12 och läsaren får möta den kommande hjälten, David, följt av att det i vers 16 skildras att situationen pågår dag ut och dag in i 40 dagar. Moshe Garsiel fångar det väl när han beskriver hur de båda krigshärarna väntar på var sin sida om en ravin på att någon ska förlora tålamodet, korsa ravin, och attackera motståndarna.⁵⁵ Men på Terebintdalens front intet nytt. Inte förrän David dyker upp, vill säga. Utskickad av sin pappa Jishaj för att ge sina äldre bröder proviant (vv. 17–18) berättas hur han bryter det låsta läget genom att anta Goljats utmaning att möta honom i en duell på liv och död:

När nu filistén fortsatte framåt och kom allt närmare, sprang David med snabba steg fram mot hären för att möta honom. Han stack handen i väskan och tog upp en sten, sköt i väg den med slungan och träffade filistén så att stenen trängde in i pannan och han föll framstupa på marken. Så besegrade David filistén med slunga och sten. Han dräpte filistén utan svärd. Nu sprang David fram och ställde sig över filistén, grep hans svärd och drog det ur skidan. Han gav honom dödsstöten och högg av huvudet med svärdet. (1 Sam 17:48–51)

David lyckas döda Goljat.⁵⁶ Goljat, som är klädd för närstrid, i tungt pansar, besegras med ett vapen som slår ut honom på distans.⁵⁷ Bibeltexten skildrar detta dödliga våld på två sätt: dels att David dödar Goljat med slunga, *utan* svärd (v. 50), dels att han dödar honom *med* svärd, genom halshuggning (v. 51).⁵⁸ I båda fallen mycket våldsamma skildringar, och

⁵⁵ Jfr Garsiel, ”Valley of Elah Battle”, 396, som beskriver hur de båda krigshärarna väntar på var sin sida om en ravin på att någon ska förlora tålamodet, korsa ravin, och attackera motståndarna.

⁵⁶ För en annan version av berättelsen, se 2 Sam 21:19, där segern är given Elchanan från Betlehem, Jairs son. Flera forskare har därför argumenterat för att en ursprunglig tradition om Elchanan senare associerats med David, se Walter Dietrich, ”David and the Philistines: Literature and History”, i *The Ancient Near East in the 12th–10th Centuries BCE: Culture and History*, redigerad av Gershon Galil, Ayelet Gilboa, Aren M. Maeir och Dan’el Kahn (AOAT, 392; Münster: Ugarit Verlag, 2012), 79–98 (87–88, 92). Andra forskare, bland annat Garsiel, ”Valley of Elah Battle”, 398–399, vidhåller att Elchanan och David är en och samme person, det vill säga att Elchanan var hans ursprungliga namn, medan David blev både hans smeknamn (”älskad”) och hans kunganamn.

⁵⁷ Garsiel, ”Valley of Elah Battle”, 400–404, som citerar Moshe Dayan, ”Spirit of the Fighters”, *Courageous Actions: Twenty Years of Independence* 11 (Tel Aviv, 1968), 50–52.

⁵⁸ Om detta i barnbiblar, se vidare Davage och Tiemeyer, ”Att läsa som det står?”.

konsekvensen blir att filistéerna flyr för Israel (sannolikt inklusive David), som förföljer dem och slår ihjäl dem som hinns ifatt: ”Ja, det låg fallna filisteer längs Shaarajimvägen ända till Gat och Ekron. Efter att ha jagat filisteerna vände israeliterna tillbaka och plundrade deras läger” (1 Sam 17:52–53). Blod, våld och plundring – ja, så går det till i krig.

DAVID

Hur beskrivs då de två huvudkaraktärerna David och Goljat? Om vi börjar med hjälten, berättelsens segrare David, får vi reda på en del både om hans utseende och hans karaktär. Gällande utseendet är det oklart hur gammal David är. Beskrivningen av David som Jishajs yngste son tyder på att han fortfarande är en tonåring – hans tre äldre bröder tjänar alla i kung Sauls armé (v. 13). Detta skulle kunna bekräftas av både Sauls beskrivning av David som en ”ung man” (hebr. *na’ar*, 17:33)⁵⁹ och Goljats reaktion, som förklaras av berättaren på ett sätt som överlappar med beskrivningen av David i 1 Sam 16:12, nämligen att han var ”en ung pojke”,⁶⁰ ”rödlätt och med ett vackert utseende” (17:42, vår översättning; jfr ”ljushyllt och vacker”, Bibel 2000 samt ”rödkindad och vacker”, Folkbibeln 1998).⁶¹

Vidare beskrivs David som självsäker och karismatisk, med en stor tilltro till att Gud ska agera å hans vägnar, något som framkommer tydligast i hans tal till Saul in vers 34–37 och till Goljat i vers 45–47:⁶²

Men David sade: ”Jag har vallat får åt min far. När det kom ett lejon och tog ett får ur hjorden sprang jag efter det, slog ner det och ryckte bytet ur käftarna på det. När det anföll mig grep jag det i manen och slog ihjäl det.

⁵⁹ Detta kan också tolkas relativt som att det är *i jämförelse med Goljat* som David är oerfaren, snarare än att han helt skulle sakna krigserfarenheter.

⁶⁰ Jfr Larsson och Stenström, *Myller*, 33–37.

⁶¹ David beskrivs som *'admoni*, ett uttryck som kommer från roten *'dm* vars grundbetydelse är ”att vara röd” (jfr Esau i 1 Mos 25:25), och har gett upphov till idén att David skulle vara rödhårig.

⁶² För en retorisk analys av Davids tal, se Anthony R. Ceresko, ”A Rhetorical of David's 'Boast' (1 Samuel 17:34–37): Some Reflections on Method”, *CBQ* 47 (1985), 58–74. Se också Larsson och Stenström, *Myller*, 34, som konstaterar att ”inget annat barn i Gamla testamentet talar så mycket som David gör i Första Samuelsboken (kap 17)”, och att ”en viktig del av striden sker i talets form”.

Också en björn har jag fällt, och det skall gå likadant för den där oomskurne filistén som det gick för dem, eftersom han har skymfat den levande Gudens här.” Och han tillade: ”Herren som har räddat mig från både lejon och björn, han skall rädda mig från den där filistén.” (1 Sam 17:34–37)

David svarade: ”Du kommer emot mig med svärd och spjut och sabel. Jag går emot dig i Herren Sebaots namn, hans som är Israels härars Gud och som du har smädat. I dag skall Herren utlämna dig åt mig, jag skall fälla dig till marken och hugga huvudet av dig. I dag skall jag ge ditt lik och de filisteiska soldaternas lik åt himlens fåglar och markens vilda djur. Så skall hela världen förstå att Israel har en Gud, och alla här skall inse att det inte är med svärd och spjut som Herren ger seger. Han råder över kriget, och han har gett er i vårt våld.” (1 Sam 17:45–47)

De båda talen tecknar tillsammans bilden av en ung man som inte är främmande för att bruka våld när det behövs, vare sig mot djur (första talet) eller mot människor (andra talet). De fyller också ett syfte i att visa på hans ambition och stridslust – det råder inget tvivel om att han är villig att gå in närstrid med Goljat.⁶³ Davids fråga till soldaterna i vers 26 skulle dessutom kunna tolkas som att han är karriärlysten, eftersom han kan tänka sig att strida mot belöning, samt att han har en intuitiv förståelse för politik och religion – snarare än att låta sig lamsläs av situationen är David kapabel att se den ur en annan vinkel, han för in Gud i ekvationen och lyckas samtidigt förringa Goljat.⁶⁴

Bilden av David som både ung och förtrogen med våld bekräftas, vidare, av Davids äldre bror, Eliav, när han vidhåller att David verkar attraheras av krigets brutalitet:

Vad har du här att göra? Till vem har du lämnat din lilla fårhjord i öknen? Jag känner dig nog, din fräcka slyngel! Du har bara kommit för att titta på striden. (1 Sam 17:28)

⁶³ Jfr David A. Bosworth, ”David, Jether, and Child Soldiers”, *JSOT* 36 (2011), 185–197 (189). Mark K. George, ”Constructing Identity in 1 Samuel 17”, *BibInt* 7 (1999), 389–412 (404), har vidare argumenterat för att Davids tal reflekterar hans politiska ambitioner, inte minst eftersom han använder det kungliga epitetet ”herde” om sig själv.

⁶⁴ Så också Keith Bodner, *1 Samuel: A Narrative Commentary* (HBM, 19; Sheffield: Phoenix, 2009), 182.

Sammanlagt tecknas en bild av den unge David som vacker, karismatisk, vältalig (med ett brutalt språk), modig (på gränsen till våghalsig), trosvis, ambitiös och politiskt medveten, samt att han inte drar sig för att använda våld.

GOLJAT

Den andra huvudkaraktären i berättelsen, Goljat, introduceras med huvudsakligt fokus på hans (skräckinjagande) utseende. Mycket lite sägs om hans personlighet. Störst utrymme ges åt hans exemplariska utrustning – det senaste från de grekiska öarna (vv. 4–7),⁶⁵ som understryker hans storlek (sex och en halv aln, cirka 3 meter)⁶⁶ och muskelmassa (rustningen väger 60 kilo och spjttet 7 kilo), och samtidigt pekar på det filisteiska monopolet på metallmarknaden (se 1 Sam 13:19–22).⁶⁷ I kapitlet talar han två gånger. I vers 8–10 formuleras en utmaning som inte behöver vara hans egna ord utan kan uppfattas som att han förmedlar sina filisteiska generalers befallning. Han egna ord kommer i stället i vers 42–44, då han fått syn på David. Här fnyser han först föraktfullt åt den unge David (v. 43) och ”nedkallar sina gudars förbannelse”. Sedan lovar han att ge Davids (döda) kropp ”åt himlens fåglar och markens djur” (v. 44). Att notera är att den brutala bild Goljat målar upp är mycket lik den David sedan svarar med ”i dag skall jag ge ditt lik och de filisteiska soldaternas lik åt himlens fåglar och markens vilda djur” (v. 46).

Sammantaget framställs Goljat mer tillrättalagt än David, helt utan andra karaktärsdrag än brutalitet och råhet. I mångt och mycket utgör han en relief. Speglad mot Davids trosvisshet och mod, men även hans skönhet, slughet och ambition, blir berättelsens Goljat Davids otymplige motsats som tillåter David att lysa allt klarare (jfr Whitehead ovan). Vi kan alltså här konstatera att det redan i bibeltexten finns spår av den generalisering av de ”onda” karaktärerna som diskuterats ovan.

⁶⁵ Jfr Israel Finkelstein och Neil Asher Silberman, *David and Solomon* (New York: Free, 2006).

⁶⁶ Notera att i LXX är han fyra och en halv aln, cirka två meter. LXX läsning stöds också av 4QSam^a och Josefus.

⁶⁷ Bodner, *1 Samuel*, 178.

DAVID OCH GOLJAT FÖR BARN

Hur har då barnbiblar och söndagsskolematerial hanterat denna berättelse? Som underlag till denna del har vi tittat på 41 barnbiblar och fyra material för söndagsskola.⁶⁸ Urvalet är gjort baserat på sökningar i bib-

⁶⁸ Barnbiblar: Angela och Ken Abraham, *Barnens glada bibel* (övers. Aili Lundmark; Malmö: Normans förlag, 1994); Peter Adolphsen, "David och Goljat" samt "Popsångaren David" i *Bibelberättelser för barn i Norden* (övers. Janne Carlsson; Helsingfors: Fontana Media, 2013), 54–56; Pat Alexander, *Min första bibel: Berättelser ur Gamla och Nya testamentet* (övers. Philippa Wiking; Stockholm: EFS-förlaget, 1982); idem, *Min egen Bibelbok* (övers. Ingall Hellman; Örebro: Libris, 1983); idem, *Barnens första bibel* (övers. Kerstin Gårsjö; Örebro: Libris, 1997); Harriet Alfons (red.), *Min nya Skattkammare: Babels torn och andra berättelser ur Gamla testamentet* (Stockholm: Natur och Kultur, 1987); Jeff Anderson och Mike Maddox, *Stora Seriebibeln* (övers. Patrik Ekelöf; Örebro: Libris, 1999); Karin Andersson, Inga Wernolf och Lisa Östh, *Bibel för alla* (Stockholm: Verbum, 1995, berättelsen återfinns också identisk i idem, Lisa Dersell och Inga Wernolf, *Bibel för barn* [Stockholm: Verbum, 2003]); Suzan Elisabeth Beck, *Gud älskar mig: En bibel för barn* (Uppsala: Mediagruppen, 1995); Etienne Dahler et al., *Äventyr ur Bibeln* (övers. Ingrid Emond; Höganäs: Bokorama, 1985); Sören Dalevi, *Barnens bästa bibel* (Sävedalen: Speja förlag, 2020); Malcolm Day, *Berättelser ur Bibeln: Historier och fakta från Gamla testamentet* (övers. Anna Hermerén; Richters Förlag, 1995); Anne de Vries, *Barnens Bibel* (övers. Ylva Eggehorn; Forserum: KM & Bornelings, 2004); Gauthier Dosimont och Dominique Ferir, *De finaste historierna ur Bibeln berättade för barn* (övers. Marie Helleday Ekwurtzel; Helsingborg: Rebus, 2010); Ylva Eggehorn och Tord Nygren, *En vän från himlen* (Örebro: Libris, 2012); Gwen Ellis, *Barnbibeln: Bibeln återberättad för barn* (övers. Åsa Hofberg; Marcus Förlag 2008); Karel Eykman och Bert Bouman, *Min Bibel berättar* (övers. Ingmar Ström; Stockholm: Verbum, 1983); Anita Ganeri, *Heliga historier: Judiska berättelser* (övers. Katharina Lyckow Williams; Stockholm: Natur och Kultur, 2007); Selina Hastings, *Familjens Bibel* (övers. Gun-Britt Sundström; Stockholm: Bonnier Carlsen, 1994); Patricia Hunt, *Bibeln berättelser för barn* (övers. Anna Anefelt; Stockholm: Informationsförlaget, 1982); Mary Joslin, *Stora barnbibeln: 365 berättelser och böner* (övers. Åsa Hofberg; Örebro: Libris, 2007); James R. Leininger, *De yngstas bibel* (övers. Ulla-Stina Rask; Uppsala: EFS-förlaget, 1989); Sally Lloyd-Jones, *Berättelse-Bibeln: Varje berättelse visar namnet Jesus* (övers. Ulrika Lindfors-Davis; Värnamo: Semnos förlag, 2008); Kathleen Long Bostrom, *Berättelser från Bibeln: 15 klassiska historier* (övers. Maria Neij; Stockholm: Känguru, 2016); Eva Magnusson (övers.), *Bibeln skattkammare I: Tjugo berättelser från Gamla testamentet* (Örebro: Libris, 1993); Carl Anker Mortensen, *Mini Max i Gamla testamentet* (övers. Inger Lundin; Örebro: Libris, 1996); Virginia J. Muir, *Barnbibel för varje dag* (övers. Janne Carlsson; Malmö: Normans förlag, 1997); Johannes och Susanne Krage Møllehave, *Bibeln i berättelser och bilder* (övers. Lars Åke Lundberg; Stockholm: Verbum, 2006); Morten Pontoppidan, *Bibliska historier berättade för barn, illustrationer av Gustave Doré* (övers. Ann Mari Falk; Stockholm: Rabén & Sjögren, 1987); Jennifer Rees Larcombe, *Bibeln berättar* (övers. Elisabeth Rundqvist-Nordlander; Örebro: Libris, 1992); Doris Rikkers, Jeans E. Syswerda och Dennis Jones, *Story Bibeln* (övers. Josef Bornelin; Forserum: KM & Bornelings, 2005); Jenny Robertson, *Barnens Stora Pocket Bibel* (övers. Staffan Hellgren; Forserum: KM & Bornelings, 2007); Richard Thomas

lioteksdatabaser,⁶⁹ kombinerat med referenser i sekundärlitteratur. Ambitionen har inte varit att vara heltäckande, dock har representativitet (för Sverige) eftersökts, varför materialet är av en mängd olika författare från olika sammanhang, riktade till olika åldrar och publicerade på olika förlag, samt en spridning i tid. Mer specifikt är barnbiblarna skrivna mellan 1948 och 2020. Vidare kan nämnas att den stora huvuddelen är svenska översättningar av engelska förlagor – endast tre söndagsskolematerial samt fyra barnbiblar är skrivna på svenska.⁷⁰ Materialet har analyserats utifrån frågeställningarna ”Hur beskrivs David respektive Goljat” samt ”Hur skildras det dödliga våldet och dess konsekvenser i berättelsen om David och Goljat i svenska barnbiblar och svenskt söndagsskolematerial?”.

KARAKTÄRERNA

För att svara på den första frågeställningen kommer vi först analysera hur David presenteras, sedan hur Goljat skildras, följt av en diskussion av hur dessa två utvecklas i berättelserna samt vilka eventuella skillnader och likheter som kan observeras när de relateras till de beskrivningar av de två

Siku och Jeff Anderson, *Hjältarnas seriebibel* (övers. Johan Bergdahl; Örebro: Libris, 2016); Kenneth N. Taylor, *Min första Bibel i bilder* (Herrljunga: International Bible Society, 1989); idem, *Bibeln för de minsta* (övers. Ingall Hellman-Bergensten; Örebro: Libris, 2001); idem, *Bibeln med bilder för Barn* (övers. Annica Hällzon; Örebro: Marcus förlag, 2005); Mack Thomas, *Lätt-å-läsa Bibeln* (övers. Carl Åkesson; Örebro: Marcus Förlag, 1997); Charlotte Thoroe, *Titta & hitta bibelberättelser: Äventyr i Gamla testamentet* (övers. Tomas Hagenfors; Hallsberg: Tomsing, 2015); Sarah Toulmin och Kristina Stephenson, *Bibeln för de allra minsta* (övers. Carolina Lundgren; Örebro: Libris, 2007); Piero Ventura, *Bibliska berättelser i urval av Bianca Pitzorna* (övers. Gunvor V. Blomqvist; Stockholm: Opal 1989); Sally Ann Wright och Honor Ayres, *Min lilla Bibel* (övers. Lena Hultgren; Stockholm: Verbum förlag, 2005). Söndagsskolematerial: ÅsaMia Alteryd et al., *Karibo, del 5* (Varberg: Argument förlag, 2013); Martina Hansson et al., *Himmelrik: Vårtermin – Söndagsskolematerial för åldrarna 4–8 år* (Varberg: Argument förlag, 2012); Pingst Ung, *Leva livet* (Online: <https://leva livet.pingstung.se/>); TnT, *På väg: Börja med Bibeln – Gamla testamentet* (övers. Sofia Ödman; Göteborg församlingsförlaget, 2005).

⁶⁹ Sökord: ”bibel, barn”, ”barnbibel”, ”bibelberättelser”, ”bibel, berättelser”, ”bibel”.

⁷⁰ Alteryd et al., *Karibo*; Hansson et al., *Himmelrik*; Pingst Ung, *Leva livet*; Alfons, *Skattkammare*; Andersson, Wernolf och Östh, *Bibel för alla*; Dalevi, *Barnens bästa bibel*; Eggehorn och Nygren, *En vän*.

karaktärerna vi noterat i bibeltexterna ovan. Löpande noteras implicita tolkningsstrategier.⁷¹

DAVID

Den första observationen som kan göras är att David skildras genomgående *positivt*, precis som i bibeltexten. Några grundläggande karaktärsdrag återkommer i mer än en fjärdedel av materialet:

- David är herde⁷²
- David litar på Gud/är inte rädd⁷³
- David är nära Gud⁷⁴
- David är modig⁷⁵
- David är en musiker⁷⁶

⁷¹ Strategierna är hämtade från Sören Dalevi, *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i Barnens bibel och Bibeln i berättelser och bilder* (Stockholm: Verbum, 2007), och bygger i sin tur på Mikael Sjöberg, *Wrestling with Textual Violence: A Case Study of the Jephtah Narrative in Antiquity and Modernity with Special Regard to Gender* (Uppsala: Uppsala universitet, 2004).

⁷² Detta finns i hela materialet utom hos Mortensen, *Mini Max*; Thoroe, *Titta & bitta*; Toulmin, *Allra minsta*. Kombinerat med herdebeskrivningar finns också ofta försvaret av fåren som motiv. Intressant att notera är hur Møllehave och Krage, *Bibeln i berättelsen*, beskriver att David är så bra med slungan att djuren lär sig att inte attackera (av rädsla för att de ska dö). Han får därmed lugn och ro att göra annat, som till exempel att skriva musik.

⁷³ Att David litar på Gud förekommer i allt material, antingen genom att orden "litar på" används explicit, eller i att orden i 1 Sam 17:34–37 och/eller 17:45–47 återges. Att David inte är rädd återfinns explicit i texterna i Alexander, *Barnens första*; Anderson och Maddox, *Seriebibeln*; Dosimont och Ferir, *Finaste historierna*; Ellis, *Barnbibeln*; Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*; Long Bostrom, *Berättelser*; Pontoppidan, *Bibliska historier*; Robertson, *Pocketbibel*; Taylor, *För de minsta*; idem, *Bibeln med bilder*; Thoroe, *Titta & bitta*; Wright och Ayres, *Min lilla*. Se med om detta nedan.

⁷⁴ Detta tema förekommer i stora delar av materialet, dels genom att inkludera att David smörjs till kung och får del av den Helige Ande, eller genom att det uttrycks explicit i texten som att David är särskilt älskad av Gud, har ett hjärta som Gud, eller är särskilt god vän med Gud. Biblar som saknar detta är Adolphsen, "David och Goljar"; Alexander, *Min egen*; Dalevi, *Barnens bästa*; Eggehorn och Nygren, *En vän*; Eykman, *Min Bibel*; Ganeri, *Heliga historier*; Mortensen, *Mini Max*; Møllehave och Krage, *Bibeln i berättelser*; Toulmin och Stephenson, *Bibeln*; Wright och Ayres, *Min lilla*.

⁷⁵ Explicit återfinns detta motiv (som överlappar med att David inte är rädd) i Anderson och Maddox, *Seriebibeln*; Beck, *Gud älskar mig*; Dalevi, *Barnens bästa*; Dosimont och Ferir, *Finaste historierna*; Ellis, *Barnbibeln*; Joslin, *Stora barnbibeln*; Robertson, *Pocketbibel*; Taylor, *Bibeln med bilder*; idem, *Min första*; idem, *För de minsta*; Thoroe, *Titta & bitta*; Wright och Ayres, *Min lilla Bibel*. I Alteryd et al., *Karibo*, konkretiseras detta som att "våga säga ifrån" (12).

⁷⁶ Abraham och Abraham, *Barnens glada*; Adolphsen, "Popsångaren David"; Alexander, *Barnens första*; idem, *Min första*; Andersson, Wernolf och Östh, *Bibeln*; Dahler et al., *Aventyr*; Day,

- David skriver egen musik⁷⁷

Dessutom förekommer också enstaka beskrivningar av hur David ...

- älskar Gud (4x)⁷⁸
- är förståndig (4x)⁷⁹
- är stark (4x)⁸⁰
- inte viker ner sig (2x)⁸¹
- gör egna instrument (2x)⁸²
- lyder och hjälper sin pappa (2x)⁸³
- är ivrig (1x)⁸⁴
- har en hund som hette Bongo (1x)⁸⁵
- jagar smådjur (1x)⁸⁶
- är bra på att tala (1x)⁸⁷
- inte känner sig ensam (1x)⁸⁸
- är självsäker och tror på sig själv (1x)⁸⁹
- aldrig hade tråkigt (1x)⁹⁰

Berättelser; de Vries, *Barnens*; Dosimont och Ferir, *Finaste historierna*; Eggehorn och Nygren, *En vän*; Eykman, *Min Bibel*; Hastings, *Familjens*; Hunt, *Bibelns berättelser*; Joslin, *Barnbibeln*; Pingst Ung, *Leva livet*; Magnusson, *Skattkammare*; Muir, *Barnbibel*; Møllehave och Krage, *Bibeln*; Pontoppidan, *Bibelska historier*; Rees Larcombe, *Bibeln*; Robertson, *Pocketbibel*; Siku och Anderson, *Seriebibel*; Taylor, *Bibeln med bilder*; idem, *Min första*; Thomas, *Lätt-å-läsa*; Ventura, *Bibelska berättelser*.

⁷⁷ Abraham och Abraham, *Barnens glada*; Adolphsen, "Popsångaren David" ("mest kärlekslåtar", 56); Alexander, *Barnens första*; idem, *Min första*; Dalevi, *Barnens bästa*; de Vries, *Barnens*; Dosimont och Ferir, *Finaste historierna*; Eggehorn och Nygren, *En vän*; Ellis, *Barnbibeln*; Ganeri, *Heliga historier*; Hunt, *Bibelns berättelser*; Taylor, *Bibeln med bilder*; idem, *Min första*; Wright och Ayres, *Min lilla*.

⁷⁸ Det uttrycks explicit så i Abraham och Abraham, *Barnens glada*; de Vries, *Barnens*; Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*; Taylor, *Min första*.

⁷⁹ Andersson, Wernolf och Östh, *Bibeln*; Ganeri, *Heliga historier* ("en lärd man", 22); Magnusson, *Skattkammare*; Ventura, *Bibelska berättelser*.

⁸⁰ Beck, *Gud älskar mig*; Ellis, *Barnbibeln*; Joslin, *Barnbibeln*; Taylor, *För de minsta*.

⁸¹ Eykman och Bouman, *Min Bibel*; Long Bostrom, *Berättelser*.

⁸² Møllehave och Krage, *Bibeln*; Pontoppidan, *Bibelska historier*.

⁸³ de Vries, *Barnens*; Muir, *Barnbibel*.

⁸⁴ Robertson, *Pocketbibel*.

⁸⁵ Adolphsen, "David och Goljat".

⁸⁶ Adolphsen, "David och Goljat".

⁸⁷ Eggehorn och Nygren, *En vän*.

⁸⁸ de Vries, *Barnens*.

⁸⁹ Dosimont och Ferir, *Finaste historierna*. I mötet med Goljat säger David: "Jag tror på mig själv och Gud" (79).

⁹⁰ Alexander, *Min första*.

Vi kan av detta konstatera att mer material än 1 Sam 17 används för att beskriva David (till exempel hänvisningarna till musik, som bygger på kapitel 16), och att det material som lyfts in framför allt stärker den *positiva* bilden av David. Framställningen i barnbiblarna innebär samtidigt också att vissa aspekter får en mer framskjuten plats än i bibeltexten (som att David lyder sin pappa – och därmed blir ett implicit *moraliskt föredöme*), samt att somligt hittas på (Davids hund).

Davids storlek och fysiska attribut förekommer också återkommande, och här tjänar beskrivningen av David ofta ett överordnat syfte att tydliggöra en kontrast med Goljat (mer nedan):

- David är liten (och behöver hjälp, ”han trodde på Gud, som är stor”)⁹¹
- David är *för* ung⁹²
- Sauls rustning är för stor eller för tung⁹³
- David ser bra ut⁹⁴
- David är en duktig stridsman⁹⁵

⁹¹ Citatet är från Toulmin och Stephenson, *Bibeln*. Detta förekommer implicit i allt material, antingen i text eller i illustrationer (se nedan om Davids ålder). Noterbart är att i Eykman och Boman, *Min Bibel*, säger David till Saul att ”jag är inte ett barn längre” (137), medan det vanligare är att, som Beck, *Gud älskar mig*, eller Long Bostrom, *Berättelser*, tala om att David är ”för ung för att få vara soldat” (60).

⁹² De som inkluderar Davids smörjelse har detta tema på något sätt, men explicit görs en poäng av att David är *för* ung i bland annat, Abraham och Abraham, *Barnens glada*; Alexander, *Min första*; Andersson, Wernolf och Östh, *Bibeln*; Dalevi, *Barnens bästa*; Hastings, *Familjens*; Magnusson, *Skattkammare*; Robertson, *Pocketbibel*; Thoroe, *Titta & hitta*; TnT, *På väg*.

⁹³ Detta motiv återkommer frekvent, framför allt i illustrationer, men också i text. Se Abraham och Abraham, *Barnens glada*; Alexander, *Min egen*; Anderson, *Seriebibeln*; Dalevi, *Barnens bästa*; de Vries, *Barnens*; Eggehorn och Nygren, *En vän*; Eykman och Bouman, *Min Bibel* (”fyra nummer för stora”, 137); Joslin, *Barnbibeln*; Leininger, *De yngstas*; Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*; Long Bostrom, *Berättelser*; Magnusson, *Skattkammare*; Muir, *Barnbibel*; Pingst Ung, *Leva livet*; Robertson, *Pocketbibel*; Thoroe, *Titta & hitta*; TnT, *På väg*; Wright och Ayres, *Min lilla*. Alternativa beskrivningar finns i Alexander, *Min första*; Hastings, *Familjens*; Pontoppidan, *Bibliska historier*; och Ventura, *Bibliska berättelser*, som snarare noterar att David inte kan gå med den, eller Dosimont och Ferir, *De finaste historierna*, samt Hunt, *Bibelns berättelser*, som bara säger att David inte vill ha den (jfr också Andersson, Wernolf och Östh, *Bibeln*).

⁹⁴ Adolphsen, ”David och Goljat”; Andersson, Wernolf och Östh, *Bibeln*; Eggehorn och Nygren, *En vän*; Dosimont och Ferir, *De finaste historierna*; (”nästan för söt för att dö”, 103); Long Bostrom, *Berättelser* (”lika stilig som sina bröder”, 59); Pontoppidan, *Bibliska historier*; Rikkens, Syswerda och Jones, *Storybibeln*; Robertson, *Pocketbibel*; Ventura, *Bibliska berättelser*.

⁹⁵ Andersson, Wernolf och Östh, *Bibeln*; Joslin, *Barnbibeln*; Muir, *Barnbibel*; Ventura, *Bibliska berättelser*.

- David har rött hår⁹⁶
- David retas av sina bröder för att han är kort och rödhårig⁹⁷
- Davids bröder tror inte att han duger till något⁹⁸

Illustrationerna betonar också ofta Davids ålder som någonstans i tonåren (29x). Två gånger är David presenterad som ett yngre barn (se Bild 1 och 2 nedan)⁹⁹ – båda biblar med mycket små barn som målgrupp – i något fall är David äldre.¹⁰⁰ Att David därmed är nära i ålder till de tänkta läsarna möjliggör *identifikation*.¹⁰¹ Gällande identifikation kan också noteras att de negativa aspekterna som noterats ovan (att David är liten och mobbad) sannolikt också bidrar positivt till detta, som Sally Lloyd-Jones skriver: ”det handlar inte om hur stark man är eller hur många svärd och spjut man har att rädda sig med – det är Gud som räddar”.¹⁰²

Denna bild är i materialet huvudsakligen statisk. Endast i några fall förekommer en viss karaktärsutveckling, då framför allt i hur David uppfattas efter striden:

- David blir en hjälte¹⁰³
- David är allas idol¹⁰⁴

Detta bygger då som regel på skildringen i 1 Sam 18:6–7, där Davids hjältemod beskrivs i termer av sammanlagda siffrorna över döda och skadade, som vi noterat ovan var vanligt i äldre barnlitteratur. Att David skulle ha dödat, inte bara Goljat, utan ”tio tusen”, nämns dock inte. Han hyllas i stället ”för att han varit så modig”.¹⁰⁵ De flesta barnbiblarna nämner inte

⁹⁶ Adolphsen, ”David och Goljat”; Møllehave och Krage, *Bibeln*; Pontoppidan, *Bibliska historier*.

⁹⁷ Møllehave och Krage, *Bibeln*.

⁹⁸ Rees Larcombe, *Bibeln*.

⁹⁹ Thomas, *Lätt-å-läsa*; Wright och Ayres, *Min lilla*.

¹⁰⁰ Detta tycks vara fallet i Anderson, *Seriebibeln*; Dahler et al., *Äventyr*; Dosimont och Ferir, *De finaste historierna*; Hastings, *Familjens*; Hunt, *Bibels berättelser*; Muir, *Barnbibel*; Robertson, *Pocketbibel*; Taylor, *Min första*; Ventura, *Bibliska berättelser*. I Day, *Berättelser*, tycks David snarare vara vuxen, även om det är svårt att avgöra, eftersom man bara ser honom bakifrån.

¹⁰¹ Jfr här också Exum, ”Fit for a Child”, 241.

¹⁰² Lloyd Jones, *Berättelse-bibeln*, 126.

¹⁰³ Abraham och Abraham, *Barnens glada*; Ellis, *Barnbibeln*; Joslin, *Barnbibeln*.

¹⁰⁴ Joslin, *Barnbibeln*; Long Bostrom, *Berättelser*; Siku och Anderson, *Seriebibel*; Taylor, *För de minsta*.

¹⁰⁵ Taylor, *För de minsta*.

heller att många fler flisteér dräps efter Goljats död, även om det är implicit i vissa. I Kathleen Long Bostroms *Berättelser från Bibeln* står, till exempel, att ”när flistéerna såg sin mäktige hjälte ligga på marken vände de och sprang så fort de bara kunde på sina livrädda ben. Men de var inte snabbare än israelerna [sic], som hann ikapp dem”.¹⁰⁶

GOLJAT

Till skillnad från David skildras Goljat genomgående negativt. Hans karaktär är inte heller lika utbyggd, utan mycket mer stereotyp, likt i bibeltexten. Något som återkommer är en beskrivning av hans utseende:

- Goljat är jättestor¹⁰⁷
- Goljat är jättestark¹⁰⁸
- Goljat är en krigare¹⁰⁹

Kopplat till denna skräckinjagande storlek finns också ett antal negativa beteenden och karaktärsdrag:

- Goljat är elak och hånfull¹¹⁰
- Goljat har ett hemskt skratt¹¹¹

¹⁰⁶ Long Bostrom, *Berättelser*, 63.

¹⁰⁷ Detta återfinns i alla biblar och allt söndagsskolematerial. Några beskrivningar som sticker ut är Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*, som skriver att Goljat ”kunde lika gärna varit ett grönt, slemmigt monster med tre huvuden” (125); Rees Larcombe, *Bibeln berättar*, som beskriver Goljat som ”den största mannen i hela världen” (62); eller Long Bostrom, *Berättelser*, som talar om honom som ”lång och stark som ett enormt träd” (59). Vidare nämner Eykman och Bouman, *Min bibel*, hur Goljat har ett stort huvud, och Møllehave och Krage, *Bibeln*, säger att hans näsborrar var ”så stora att en hundvalp kunde sitta inne i dem” (123).

¹⁰⁸ Detta återkommer också i hela materialet. I några beskrivs Goljat dessutom som oöverbinnerlig (Alexander, *Barnens första*; Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*; Møllehave och Krage, *Bibeln*).

¹⁰⁹ Detta återkommer överallt i materialet, i beskrivningen av Goljat och hans rustning eller i illustrationer.

¹¹⁰ Detta återkommer i hela materialet, dock med olika beskrivningar. Goljat beskrivs återkommande som att han hånar, skriker och vrålar, talar illa om David, Gud eller Guds folk, svär och förbannar. Anmärkningsvärt är hur Eykman och Bouman, *Min bibel*, säger att Goljat kallar motståndarna ”en hop smutsiga judar” (136).

¹¹¹ Eykman och Bouman, *Min Bibeln*; Hunt, *Bibelns berättelser*; Joslin, *Barnbibeln*; Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*; Pingst Ung, *Leva livet*.

- Goljat vill döda Guds folk¹¹²
- Goljat älskar inte Gud¹¹³
- Goljat är en av Guds fiender¹¹⁴
- Goljat är arg¹¹⁵
- Goljat är ett filistéiskt svin¹¹⁶

Ett fåtal beskrivningar är mer neutrala. Samtidigt måste konstateras att de, lästa i ljuset av de övriga, blir negativa även de:

- Goljat är vältränad¹¹⁷
- Goljat är inte rädd för någon¹¹⁸

När det kommer till illustrationer skildras Goljat i regel som en jätte (27x), det vill säga som avsevärt längre än andra vuxna. I några fall är längdskillnaden David och Goljat emellan inte större än mellan ett barn och en vuxen (se Bild 2),¹¹⁹ medan Goljat i andra fall är enormt mycket större (se Bild 1).¹²⁰ I ett fall är han ett övermänskligt monster.¹²¹

Sammantaget innebär dessa skildringar av Goljat att läsaren förväntas *fördöma* Goljat. Skildringarna överlappar därmed med bibeltexten, även om kontrasterna förstärks. Därigenom skapas också *alienation*, eftersom Goljat blir så mycket större än de barn som är tänkta läsare. Ett viktigt undantag är söndagsskolematerialet *Himmelrik*, som problematiserar att någon skulle kunna vara *bara* ond eller god: ”vi kan välja att göra det goda och berätta för Gud och andra när vi behöver hjälp att göra det”.¹²²

¹¹² Taylor, *Min första*; Thomas, *Lätt-å-läsa* (”vill göra oss illa”, 154), Toulmin och Stephenson, *Bibeln*.

¹¹³ Thomas, *Lätt-å-läsa*; TnT, *På väg*.

¹¹⁴ Taylor, *För de minsta*.

¹¹⁵ Toulmin och Stephenson, *Bibeln*.

¹¹⁶ Anderson och Maddox, *Seriebibeln*.

¹¹⁷ Uttrycks explicit så i Robertson, *Pocketbibel*.

¹¹⁸ Muir, *Barnbibel*.

¹¹⁹ Alfons, *Skattkammare*; Alteryd et al., *Karibo*; Beck, *Gud älskar mig*; Hansson et al., *Himmelrik*; Hastings, *Familjens*; Taylor, *För de minsta*; Wright och Ayres, *Min lilla*.

¹²⁰ Adolphsen, ”David och Goljat”; Dalevi, *Barnens bästa*; Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*; Long Bostrom, *Berättelser*; Muir, *Barnbibel*; Thomas, *Lätt-å-läsa*.

¹²¹ Siku och Anderson, *Seriebibel*.

¹²² Hansson et al., *Himmelrik*, 58.

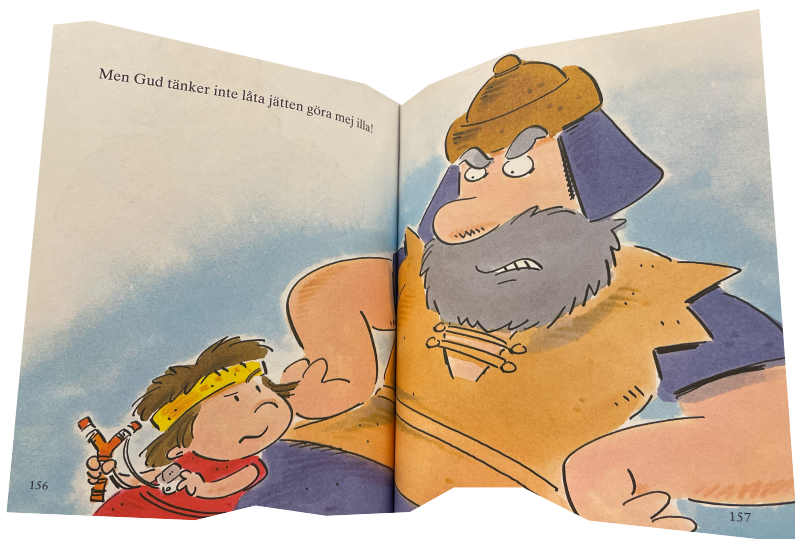

Bild 1: *En enorm Goljat* (Thomas, Lätt-å-läsa) Illustratör: Joe Stites. Bilden omfattas inte av tidskriftens CC BY-NC-SA-licens.

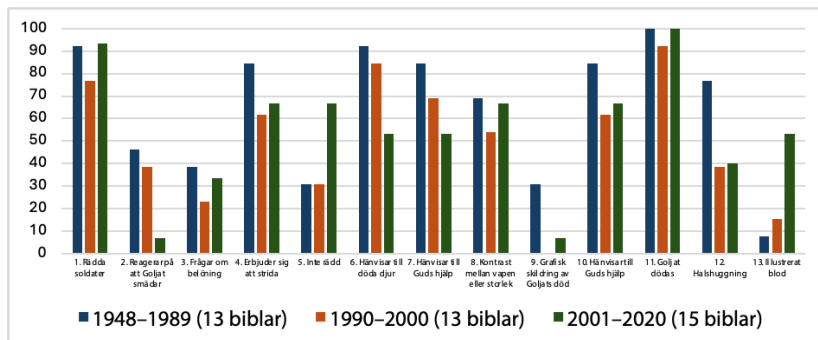

Bild 2: *David som yngre barn* (Wright och Ayres, Min lilla). Illustratör: Honor Ayres. Bilden omfattas inte av tidskriftens CC BY-NC-SA-licens.

FÖRÄNDRINGAR ÖVER TID

Analysen ovan har alltså visat att skildringarna av David och Goljat är relativt stereotypa. Ställda i dialog med bibeltexterna har vissa aspekter framträtt som betonade, men det finns också förskjutningar över tid. I Tabell 1 redovisas vilka aspekter av berättelsen om David och Goljat som

har inkluderats i barnbiblar. För att få syn på förändringar över tid har barnbiblarna grupperats i tre tidsperioder, och tretton aspekter av berättelsen redogörs för.¹²³ I relation till att David kommer till striden inkluderas: (1) Sauls soldaters rädsla; (2) Davids reaktion på att Goljat smådar Gud(s armé); samt (3) att den som besestrar Goljat ska belönas rikligt. I anslutning till att David möter Saul inkluderas: (4) att han erbjuder sig att strida; (5) att han litar på Gud/inte är rädd; (6) att han motiverar sin kapacitet genom att hänvisa till att han tidigare dödat djur; samt (7) att han motiverar sin kapacitet med hänvisning till att Gud kommer hjälpa honom. Sedan, när David möter Goljat noteras tre beståndsdelar i hans korta ”tal”: (8) att hans vapen och storlek kontrasteras med Goljats; (9) att han grafiskt beskriver hur Goljat ska dö; samt (10) att Gud kommer att hjälpa honom. Slutligen, i själva striden noteras att: (11) Goljat dödas; (12) att hans hals huggs av; samt om (13) barnbiblarna illustrerar detta genom att inkludera blod.

Tabell 1: *Aspekter av berättelsen som inkluderas i barnbiblarna, sorterade efter tidsperiod*

Vad kan då observeras över tid? Någonting som är gemensamt för i stort sett alla barnbiblar är att Sauls soldater beskrivs som rädda (nr. 1), och att detta utgör en kontrasterande bakgrund till att David erbjuder sig att strida (nr. 4). Att detta ska tolkas som att David därmed inte är rädd (nr. 5)

¹²³ Det fullständiga underlaget finns i Bilaga 1.

lämnas öppet i bibeltexten, och intressant nog lämnas det också öppet för tolkning i de flesta barnbiblar före 2000, medan de flesta barnbiblar efter detta (2001–2020) på olika sätt explicit menar att David *inte* är rädd.¹²⁴ Lloyd-Jones, *Berättelsebibeln*, säger till och med David ”Var inte rädda!” till övriga.¹²⁵ Denna rörelse är förvånande i ljuset av att samtida barnlitteratur tenderar att inkludera ett brett spektrum av känslor – inklusive rädsla, skam, ilska och sorg – för att främja emotionell mognad och möjliggöra identifikation och validering. De äldre barnbiblarna gav också en mer sammansatt bild, men över tid skildras alltså hjältemod som ett karaktärsdrag *utan* rädsla.

En möjlig förklaring till denna skillnad kan vara att man vill förmedla trosvisshet och tillit till Gud och förstärka David som moralisk förebild. Samtidigt finns då en ökad risk för att barnet berövas möjligheten att känna igen sig i rädslan – och därmed också i det mod som består i att agera *trots* den. Förebildligheten kan också tänkas ligga bakom det att barnbiblarna bara låter Goljat uttrycka sig grovt och förolämpande: Davids våldstendenser och hånfulla ord mot Goljat tas oftast inte med (jfr 1 Sam 17:46), utom i ett fåtal barnbiblar från den första perioden och i *Hjältarnas seriebibel*, där våldet generellt har en mer framträdande plats.¹²⁶

En annan intressant observation är att biblarna i den sista perioden som regel inte skildrar att David reagerar på att Goljat smäddar Gud(s armé, nr. 2); i stället fokuseras förtröstan på Gud, som då förstärks i berättelsen. Detta hänger delvis ihop med att David, i barnbiblarna, inte strider mot Goljat för sin egen vinning (nr. 3). Det sistnämnda är mer konstant över tid och syns i det att den fråga om belöning som ställs i bibeltexten sällan inkluderas (endast fyra biblar har med frågan explicit).¹²⁷

¹²⁴ I två biblar Thomas, *Lätt-å-läsa* och Joslin, *Stora barnbibeln*, inkluderas David i ett mer generellt ”vi”, som är rädda.

¹²⁵ Ett noterbart undantag är Pingst ung, *Leva livet*, där det först påpekas att ”vi vet inte om David var rädd” och sedan föreslås att han inte lät ”rädslan ta över”.

¹²⁶ Dahler et al., *Äventyr*; Pontoppidan, *Bibliska historier*; Alfons, *Skattkammare*; Muir, *Barnbibel*; Siku och Anderson, *Seriebibel*.

¹²⁷ Alfons, *Skattkammare*; Robertson, *Pocketbibel*; Joslin, *Stora barnbibeln*; Eggehorn och Nygren, *En vän*.

VÅLDET

SKILDRINGARNA

Hur är det då med våldet? I Tabell 1 framkommer att alla barnbiblar utom en berättar att striden mellan David och Goljat slutar med att Goljat dör.¹²⁸ Samtidigt är det tydligt att våldet inte har någon central plats, utan snarare ska förstås inom ramen för en *sedelärande* funktion, där kontrasten mellan den lille David som genom att lita på Gud kan vinna en stor seger blir en viktig lärdom. Det knyter så an till Daltons fjärde syfte (att lära barn moral och dygder). Genom att David skildras genomgående positivt och Goljat genomgående negativt skapar barnbibelversionerna möjligheter för barnen att identifiera sig med David och alienera sig från Goljat, och detta möjliga identitetsskapande sker på flera olika sätt; genom sånger eller böner,¹²⁹ korta kärnfulla förklarande sammanfattningar,¹³⁰ frågor eller uppmaningar samt,¹³¹ i något enstaka fall, genom att berättelsen är i första person.¹³²

Poängen är tydlig: David är som ett modigt barn som Gud älskar (jfr syfte 5). Precis som han besegrade Goljat med Guds hjälp kan barn i dag vara modiga när någon är dum och göra det som är rätt fast de är små. Goljat är, för barnen, en mobbare, något som illustreras och uttrycks tydligast i Sören Dalevis barnbibel ("jobbiga typer som Goljat har funnits i alla tider", se Bild 3).¹³³ I fyra fall görs dock inte denna identifikation fullt ut. I stället föreslås en messiansk tolkning där David förebildar Kristus (eller den judiske Messias, jfr syfte 3).¹³⁴

¹²⁸ Beck, *Gud älskar mig*, 66, skriver bara "David litade på Gud och David vann".

¹²⁹ Abraham och Abraham, *Barnens glada*; Alexander, *Barnens första*; Dalevi, *Barnens bästa*; Ellis, *Barnbibeln*; Hunt, *Bibeln berättelser*; Joslin, *Barnbibeln*; Møllehave och Krage, *Bibeln*.

¹³⁰ Abraham och Abraham, *Barnens glada*; Beck, *Gud älskar mig*; Dalevi, *Barnens bästa*; de Vries, *Barnens*; Ellis, *Barnbibeln*; Leininger, *De yngstas*; Muir, *Barnbibel*; Toulmin och Stephenson, *Bibeln*; Wright och Ayres, *Min lilla*.

¹³¹ Ellis, *Barnbibeln*; Taylor, *Bibeln med bilder*; idem, *För de minsta*.

¹³² Thomas, *Lätt-å-läsa*.

¹³³ Dalevi, *Barnens bästa*, 153.

¹³⁴ Se Ganeri, *Heliga historier*; Lloyd-Jones, *Berättelse-bibeln*; TnT, *På väg*. Den sistnämnda skriver att David segrade som Herrens smorde, och att "vi har inte samma ställning som David".

Bild 3: *Mobbaren Goljat (Dalevi, Barnens bästa)*. Bilden omfattas inte av tidskriftens CC BY-NC-SA-licens.

Detta fokus leder till en viktig slutsats, nämligen den att våldet i barnbiblarna och söndagsskolematerialet tenderar att tonas ned, trots att det alltså är närvarande i alla skildringar. Tjugo biblar och flera söndagsskolematerial saknar halshuggningen,¹³⁵ och även om övriga nämner den så illustreras den inte, utom i fyra fall – två explicit (se Bild 4) och två implicit.¹³⁶ En möjlig risk med detta är att våldets komplexitet – krigets verkligheter – banaliseras. Detta är kanske allra tydligast i det andra fallet av dödligt våld som berättelsen innehåller, nämligen det mot djur, där allvaret ofta tonas ned genom rofyllda bilder (se Bild 5 och 6).

Anmärkningsvärt är därför att det oväntat dyker upp i vissa söndagsskolelekar. I *Leva livet* föreslås att man ska sätta pysslade hjälmar

¹³⁵ I Eggehorn och Nygren, *En vän*, görs detta explicit genom att hänvisa till 1 Sam 17:50: "David hade vunnit fastän han inte ens hade något svärd!" (145).

¹³⁶ Explicit: Dahler et al. *Äventyr*; Siku och Anderson, *Seriebibel*. Implicit: Magnusson, *Skattkammare*; Robertson, *Pocketbibel*.

Bild 4: *David med Goljats huvud* (Dabler et al., Äventyr). Illustratör: José Bielsa. Bilden omfattas inte av tidskriftens CC BY-NC-SA-licens.

Bild 5: *Avdramatiserad kamp mellan David och ett lejon* (Thomas, Lätt-å-läsa). Illustratör: Joe Stites. Bilden omfattas inte av tidskriftens CC BY-NC-SA-licens.

Bild 6: *Herden David som precis dödat en björn (Beck, Gud älskar mig). Illustratör: Gloria Oostema. Bilden omfattas inte av tidskriftens CC BY-NC-SA-licens.*

på fem personer, som får representera Goljat så att barnen, som tar rollen som David, kan kasta pappersbollar och försöka träffa dem.¹³⁷ De som spelar Goljat uppmanas ramla överdrivet så att det blir ”kul”. Det dödliga våldet reducerats här till en rolig lek, ett exempel på det våld som vi såg ovan att Tomlinson menar inte kan rättfärdigas.

Ytterst kan alltså konstateras att någon betoning på våldets konsekvenser som regel inte inkluderas i barnbiblarna (sannolikt för att detta

¹³⁷ Pingst Ung, *Leva livet*.

inte heller är betonat i den omedelbara kontexten i bibelberättelsen). De ligger därmed nära det Whitehead beskrivit som en banalisering av död och lidande så att segrar över fiender i strid reduceras till glorifierade skildringar av hur de "onda" alltid är de som straffas och lider, medan hjälten aldrig får några bestående skador, vare sig fysiska, psykiska, sociala eller liknande. Detta är sannolikt resultatet av att man försökt anpassa berättelserna till en ung målgrupp, samt att våldet i sig inte ansetts centralt för förmedlandet av den mer övergripande berättelsen om Guds räddning och Davids förebildlighet. Samtidigt blir resultatet att David och Goljat framför allt skildras som karaktärer i en spännande berättelse snarare än som verkliga personer i en historieskrivning, någonting som är i linje med Daltons observation gällande evangelikala barnbiblar.¹³⁸ Undantaget är möjligen *Leva livet*, som skriver följande instruktion till ledaren:

Berättelsen om David och Goljat slutar med att David tar Goljats svärd och hugger huvudet av honom. Detta behöver vi inte berätta för de yngre barnen men kanske för de äldsta? De finns en risk att vi förskönar Bibelns berättelser. Fundera på när och hur du kan berätta även de svåra delarna av berättelserna för barnen.

Här verkar det finnas en medvetenhet om att våldet kan var viktigt att ta upp, men inte med de yngsta barnen.

FÖRÄNDRINGAR ÖVER TID

I Tabell 1 ovan framkommer några intressanta förskjutningar över tid, utöver de som redan nämnts i relation till hur David och Goljat beskrivs. I relation till Goljats död minskar omnämnandet av halshuggningen drastiskt (nr. 12). Där äldre barnbiblar skildrar våldet mer ingående, och också över lag har med fler av de potentiellt problematiska aspekterna av berättelsen tenderar senare versioner att vara mer selektiva i vad som tas med, med konsekvensen att både banaliseringen av våldet och Davids positiva sidor förstärks. En intressant observation är dock att när det gäller

¹³⁸ Se också vårt resonemang i Davage och Tiemeyer, "Att läsa som det står?".

illustrationer som inkluderar blod är rörelsen den omvända. Från att ha varit mycket ovanligt i de tidigare perioderna är det fler än hälften av alla biblar från 2001 och framåt som har med blod i någon form (nr. 13). Intressant att notera är också att barnbiblarna i den senare perioden inte lika ofta inkluderar att David dödar djur (nr. 6).

BARNEN OCH DET DÖDLIGA VÅLDET

Utifrån resultatet av analysen vill vi nu som avslutning knyta an till artikelns övergripande syfte och diskutera hur våldsamma texter kan hanteras i mötet med barn. Mer konkret ställer vi här resultatet i dialog med det resonemang som fördes tillsammans med tidigare forskning ovan, under två rubriker: (1) Texternas och livets komplexitet samt (2) Goljat som ”den andre”.

TEXTERNAS OCH LIVETS KOMPLEXITET

Vi konstaterade i inledningen att forskning på barnlitteratur i allmänhet och barnbiblar i synnerhet visat att våld, rätt hanterat, har en viktig funktion att fylla. Det ger barn utrymme att bearbeta egna erfarenheter och kan skapa resiliens i mötet med motgångar och trauman. I ljuset av detta framkommer att barnbiblarnas hantering av de våldsammare delarna av berättelsen har två uppenbara risker.

Den första risken är att det lilla våld som återstår i barnbiblarna *glorifieras*. Likt äldre barnlitteraturs bruk av våld som straff över onda karaktärer blir det dödliga våldet någonting okommenterat *positivt* – det är till och med *nödvändigt* för att David ska kunna visa sig trofast och (hjärte)modig. Några konstruktiva alternativ till våldet står inte att finna i materialet, inte ens i de barnbiblar som inkluderar messianska budskap. Sally Lloyd-Jones *Berättelsebibeln: Varje berättelse viskar namnet Jesus*, som tillhör den sistnämnda kategorin, skriver efter Goljats död att ”många år senare skulle Gud sända en annan ung hjälte till sitt folk, som skulle strida för hans folk. Och rädda dem. Och den hjälten skulle kämpa den största kamp som världen någonsin sett”. Men utan någon ytterligare

kommentar som vägledning är det svårt för någon att dra slutsatsen att denna kamp skulle vara något annat än våldsam.

Den andra risken, som kan sägas utgöra förutsättningen för den första – givet att våld endast kan glorifieras om det först har reducerats i komplexitet – är att våldet *banaliseras*. Mer specifikt är detta en konsekvens av att ingen av barnbiblarna skildrar något av våldets *konsekvenser*, samt att viktiga aspekter tenderade att tonas ned över tid. Inget söndagsskolemateriäl inbjuder heller barnen att ställa frågor som huruvida det var rätt av Davids pappa att skicka ut den unge David i strid?¹³⁹ Eller hur David känner sig efter att han dödat en annan person? Att han är modig och orädd i själva stridssituationen betonas, men sedan då? Får han mardrömmar? I svenska frikyrkor finns i dag en stor mångfald av bakgrunder – inklusive barn med erfarenheter av krig som gör att avståndet mellan den verklighet barnbiblarna förutsätter och vår tid krymper radikalt.¹⁴⁰ Att göra upp med den ”lögn” om det banaliserade våldet som Whitehead varnar för kunde därför förväntas vara en prioritet, och skapa möjligheter att använda våldet i berättelsen som yta för barnens frågor.¹⁴¹

GOLJAT SOM ”DEN ANDRE”

Detta leder vidare till vår andra punkt. Vi har konstaterat att barnbiblarna och söndagsskolematerialet presenterar David och Goljat på tillrättalagda

¹³⁹ Jfr Bosworth, ”David”, 191–192.

¹⁴⁰ Funlola Olojede, ”Women and the Cry for Justice in Old Testament Court Narratives: An African Reflection”, *OTE* 26/3 (2013), 761–772, framhåller till exempel hur den socioekonomiska situationen i antika Israel liknar den som finns i stora delar av Sydafrika i dag. Toby Blatt, ”Violence”, har också visat att barn reagerar olika på våld utifrån vilken socioekonomisk kontext de vuxit upp i.

¹⁴¹ För ett konkret exempel på hur detta kan göras, se James, ”Tell It Like It Is!”, 321–325. Samtidigt är det inte säkert att detta räcker. Förutom att återge våldet mer komplext kan man också behöva läsa berättelsen utifrån det Annemie Dillen, ”Good News”, kallar ”resistant reading” – en hermeneutik som tar på allvar Bibeln som resurs för kritiskt, teologiskt reflekterande där man inte bara läser ”medhårs”, utan också ställer de kritiska frågorna – var det rätt att döda Goljat för att han hånade Gud?; jfr Gesila Uzukwu, ”’Like Father, Like Son’? The Woman as a Bargaining Object in Gen 20:1–18 and Gen 26:1–11”, *OTE* 34/1 (2021), 89–113 (111); Beth E. Elness-Hanson, ”Hagar and Epistemic Injustice: An Intercultural and Post-Colonial Analysis of Genesis 16”, *OTE* 34/2 (2021), 445–459 (450, n. 22).

sätt. David är den gode hjälten vars tveksamma sidor tonas ner medan Goljat är den onde fienden. Faran med en sådan läsning är uppenbar. Människorna blir stereotyper: David blir hjälten som vi alla ska efterlikna, utan tanke på vad det egentligen innebär – vi kan till och med uppmuntra våra barn att kasta papperstenar på andra barn. Samtidigt avhumaniseras Goljat i en sådan lek och befästs som ”den andre”. Detta blir framför allt problematiskt i de fall man tänker sig att syftet med barnbiblarna är Daltons fjärde: att lära barn moral och dygder.

Om det till exempel är så att Goljat ska förstås som en av barnens mobbare på skolgården, blir det då inte problematiskt att han inte ses som en människa av kött och blod? ”Om vi sticker honom, blöder han inte?” för att parafrasera juden Shylock i *Köpmannen i Venedig*. Gör vi barnen en tjänst genom att låta kategorin ”mobbare” vara statisk? Implicerar det att ”vänner” är de som är snälla och hjälpsamma? Som konstaterats i inledningen är nyanserade läsningar möjliga också för barn, läsningar som inte förminskar bibeltextens våld och situationens komplexitet. Ett gott exempel på detta framträder i *Himmelrik*, som skriver att ”vi kan välja att göra det goda” – det skulle alltså kunna innebära att man relaterar till filistéerna som riktiga människor.

Ytterst menar vi alltså att berättelsen om David och Goljat kan fylla en viktig funktion som berättelse, om den ges utrymme att vara en berättelse i sin egen rätt, och inte uteslutande en pusselbit i en större frälsningshistoria (även om den naturligtvis för en kristen läsare *också* är det).¹⁴² Givet våldets omistliga funktion kan den fungera som en utmärkt plats att påbörja samtal om verklighetens komplexitet och ställa frågor om vad det innebär att älska sina fiender (Matt 5:44), samtidigt som synden och ondskan förblir en verklighet för vän som fiende. Ett samtal som alltså är gott att föra även med barn. På så vis framstår den spänning som vi inledde denna artikel med inte som ett oöverstigligt hinder, utan snarare som en möjlighet att ta tillvara.

¹⁴² För ett intressant, pågående samtal kring relationen mellan den stora och de små berättelserna, se Roland Spjuth, ”Den partikulära kroppen och den stora berättelsen: Fortsatt dialog med Greger Andersson”, i Carlstein, Davage och Marken, *Bibeln*, 1–24.

BILAGA 1: VÅLDSASPEKTER I MATERIALET

I tabellen nedan redovisas i vilken utsträckning barnbiblarna inkluderar de tretton aspekter som identifierats i artikeln ovan (sida 86). Barnbiblarna är sorterade efter publiceringsår (anges två årtal inom parentes innebär det att den svenska översättning vi analyserat är utgiven senare). X indikerar att aspekten finns med, x och ~ indikerar att den finns med i modifierad form. För aspekt 3 innebär x att belöningen omnämns, snarare än att David frågar om den. För aspekt 5 innebär x att David uttrycks lita på Gud, snarare än att han inte är rädd, och ~ indikerar att han beskrivs vara rädd. x i relation till aspekt 6 innebär att det inte sägs explicit att djuren dödas. Samma gäller för x under aspekt 11 – där nämns inte explicit att Goljat dör. De tre tidsperioder som barnbiblarna delas in i ovan markeras i tabellen med grå fält.

	David anländer			David möter Saul				David möter Goljat			Striden		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
de Vries (1948 2004)	X	X	x	X		X	X	X		X	X	X	
Taylor, BMB (1956 2005)	X				X	X	X				X		
Hunt (1978 1982)	X			X		X	X	X		X	X	X	
Alexander, MFB (1981 1982)	X	X		X		X	X			X	X	X	
Alexander, MEB (1983)	X	X	x	X	x	X	X	X		X	X	X	
Eykman och Bouman (1983)	X	X		X		x		X		X	X		
Dahler (1983 1985)	X			X		X	X		X	X	X	X	X
Pontoppidan (1985 1987)	X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Leininger (1985 1989)	X			X	x		X	X		X	X	X	
Alfons (1987)	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	
Muir (1988 1997)	X	X	x	X		X	X	X	X	X	X	X	
Taylor, MFB (1989)						X					X		
Ventura (1989)	X		x	X		X	X	X		X	X	X	
Rees Larcombe (1992)	X	X	x			X		X		X	X	X	
Magnusson (1992 1993)	X	X	x	X		X	X	X		X	X	X	X
Beck (1993 1995)						X				X			
Rikkers, Syswerda, Jones (1993 2005)	X			X		X	X	X		X	X		
Abraham (1993 1994)	x			X			X	X		X	x		
Hastings (1994)	X			X		X	X	X		X	X		
Thomas (1994 1997)	X				~	X	X				x		

Day (1994 1995)	X			X		X					X		
Andersson, Wernolf och Östh (1995)	X	X	x	X		X	X				X		
Mortensen (1995 1996)											x		X
Alexander, BFB (1997)	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	
Anderson och Maddox (1998 1999)	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	
Taylor, BFM (2000 2001)					X	X	X				X		
Ganeri (2001 2007)	X		x	X			X				X	X	
Wright och Ayres (2005)	X				X	X	X				X		
Robertson (2006 2007)	X		X	X	X	X	X	X		X	X	X	
Møllehave (2006)	X				x	X		X			X	X	X
Joslin (2007)	X		X	X	~	X	X	X		X	X	X	X
Toulmin och Stephenson (2006 2007)	X				x			X		X	X		
Ellis (2007 2008)	X				X						X		
Lloyd-Jones (2007 2008)	X			X	X		X	X		X	X		X
Dosimont och Ferir (2007 2010)	X			X	X			X		X	X		X
Eggehorn och Nygren (2012)	X		X	X		X	X	X		X	X		
Adolphsen (2013)	X										X	X	X
Thoroë (2015)	X			X	X	X	X	X		X	X		
Siku och Anderson (2015 2016)			x	X		X		X	X	X	X	X	X
Long Bostrom (2016)	X	X		X	X	X	X			X	X		X
Dalevi (2020)	X			X				X		X	X	X	X